

Alexandra Parkkonen

Esteettömyyskuvailut Etelä-Pohjanmaan esteettömillä luontoreiteillä

Restonomi
Matkailu
Kevät 2025

KAMK • University
of Applied Sciences

Tiivistelmä

Tekijä(t): Parkkonen Alexandra

Työn nimi: Esteettömyyskuvailut Etelä-Pohjanmaan esteettömillä luontoreiteillä

Tutkintonimike: Restonomi (AMK), Matkailun koulutusohjelma

Asiasanat: esteettömyys, saavutettavuus, toimintarajoitteet, luontomatkailu

Opinnäytetyön tarkoituksena oli toteuttaa kahdesta Etelä-Pohjanmaan esteettömistä luontoreitistä esteettömyyskuvailut sekä 360-kuvaukset Google Street View-palveluun. Toimeksiantajana toimi maakunnallinen matkailun alueorganisaatio Visit Seinäjoki Region. Opinnäytetyön tavoitteena oli parantaa esteettömien luontokohteiden saavutettavuutta Etelä-Pohjanmaalla tarjoamalla konkreettista ennakkotietoa luontoreittien esteettömyydestä eri käyttäjäryhmille, kuten liikunta- ja toimintarajoitteisille sekä vammaisille henkilöille ja lisäksi ikäihmisille, lapsiperheille sekä muille esteettömyystietoa tarvitseville.

Opinnäytetyön teoria keskittyy käsittelemään esteettömyyden ja saavutettavuuden peruskäsitteitä, lainsäädäntöä, esteetöntä luontomatkailua sekä esteettömän luontoreitin kriteereitä. Kehittämistyö toteutettiin Suomen Paralympiakomitean luoman Reitit ja rakenteet -ohjeistuksen mukaisesti ensin esteettömyyskartoittamalla työhön valitut luontoreitit ja kirjoittamalla niiden pohjalta kirjalliset raportit, jotka kokosivat yhteen esteettömyyskartoituksessa kerätyt tiedot. Tämän jälkeen kirjallisten raporttien pohjalta molemmista luontoreiteistä kirjoitettiin esteettömyyskuvailut sekä toisesta luontoreitistä piirrettiin esteettömyyskuvailukartta. Lopuksi molemmat luontoreitit käytiin videokuvaamassa 360-kameran avulla ja videot syötettiin näkyville Google Street View -palveluun.

Kehittämistyön tuloksena syntyivät kirjalliset esteettömyyskuvailut kahdesta maakunnan esteettömistä luontoreitistä sekä Google Street View -palvelussa näkyvät visuaaliset reittikuvaukset. Lisäksi toisesta luontoreitistä syntyi esteettömyyskuvailukartta. Kehittämistyön tuotos parantaa Etelä-Pohjanmaan alueen esteettömien luontoreittien saavutettavuutta ja antaa toimeksiantajalle luontoreiteistä uutta esteettömyystietoa, jota toimeksiantaja voi hyödyntää monipuolisesti viestinnässään. Työ edistää esteettömyyden kehittämistä luontoreiteillä koko matkailualalla, ja sen tuloksia voidaan hyödyntää myös muiden alueiden esteettömien luontoreittien suunnittelussa ja kehittämisessä.

Jatko- ja kehittämismahdollisuuksia ovat esteettömyyskuvailujen ja visuaalisten 360-kuvausten laajentaminen muihin esteettömiin luontoreitteihin Etelä-Pohjanmaalla ja mahdollisesti myös laajemmin muihin maakuntiin. Google Street View -palvelussa näkyvät visuaaliset reittikuvaukset parantavat saavutettavuuden lisäksi myös esteettömien luontoreittien tunnettuutta.

Abstract

Author(s): Parkkonen Alexandra

Title of the Publication: Accessibility Descriptions of Accessible Nature Trails in South Ostrobothnia

Degree Title: Bachelor of Hospitality Management, Tourism

Keywords: accessibility, web accessibility, disabilities, nature tourism

The purpose of the thesis was to produce accessibility descriptions, as well as 360-degree imagery of two accessible nature trails in South Ostrobothnia for publication on Google Street View. The client was Visit Seinäjoki Region Oy. The goal was to improve the accessibility of nature trails for various user groups, such as people with mobility or functional limitations, individuals with disabilities, as well as seniors, families with young children, and others who benefit from accessibility information.

The theoretical framework of the thesis defines the concepts of accessibility and inclusivity, relevant legislation, accessible nature tourism, and the criteria for an accessible nature trail. The thesis involved a development project that was implemented in accordance with the 'Reitit ja rakenteet' guidelines created by the Finnish Paralympic Committee. The process began with an accessibility assessment of the selected nature trails, followed by written reports compiling the data collected during the assessments. Based on these reports, accessibility descriptions were written for both nature trails, and an accessibility description map was drawn for one of them. Both trails were filmed using a 360-degree camera, and the videos were uploaded to Google Street View.

As a result of the project, written accessibility descriptions were created for two accessible nature trails in the region of South Ostrobothnia, along with visual trail representations published in Google Street View. An accessibility description map was produced for one of the trails. The outcomes of the project improve the accessibility of nature trails in the South Ostrobothnia region and provided the client with new accessibility information that can be used in various ways in their communications. The thesis contributes to improving the accessibility of the nature trails within the tourism industry and its results can also be utilized in the planning and development of accessible nature trails in other regions.

Further development opportunities include expanding the accessibility descriptions and visual 360-degree imagery to other accessible nature trails in South Ostrobothnia, and potentially to trails in the other regions as well. The visual trail representations available on Google Street View not only enhance accessibility but also increase the visibility of accessible nature trails.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Toiminnallinen opinnäytetyö.....	3
2.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	4
2.2	Toimeksiantajan esittely	5
3	Esteettömyys ja saavutettavuus.....	8
3.1	Esteettömyys.....	8
3.2	Saavutettavuus.....	9
3.3	Esteetön luontoreitti	11
3.4	Vaativa esteetön luontoreitti	12
3.5	Esteettömien luontoreittien tekniset vaatimukset maailmalla	13
3.6	Esteettämiä luontoreittejä Suomessa.....	14
4	Esteetön luontomatkailu	18
4.1	Esteettömien luontokohteiden käyttäjäryhmät.....	18
4.2	Käyttäjäryhmien erilaiset tarpeet esteettömillä luontokohteilla.....	22
5	Rakennetun luontoympäristön esteettömyys.....	24
5.1	Luontokohteiden esteettömyyskartointi.....	25
5.2	Esteettömyyskuvailu eli reittikuvaus.....	27
5.3	Kuvat osana reittikuvausta.....	30
6	Kehittämistyön toteutus.....	32
6.1	Lähtötilanne ja valitut esteettömät luontoreitit	32
6.2	Työvaiheet	34
6.3	Google Street View 360-reittikuvaus	37
6.4	Opinnäytetyön onnistumisen arviointi.....	38
7	Pohdinta	39
	Lähteet	41
	Litteet	

1 Johdanto

Esteettömyys ja saavutettavuus ovat nousseet viime vuosina yhä merkittävämmäksi teemaksi matkailualalla. Suomen voimassa olevan matkailustrategian mukaan Suomessa on lähes miljoona liikuntarajoitteista henkilöä ja pelkästään jo Euroopan väestöstä joka kolmas tarvitsee esteettömiä palveluita. Esteettömyys ei kuitenkaan ole pelkästään vain yhdenvertaisuuslailla (L 1325/2014) säädettyjä erityisryhmiä koskettava asia. Se koskettaa jokaista ihmistä jossain elämän vaiheessa, kuten ikääntyessä, perheellisenä pienten lasten kanssa tai loukkaantuessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2022, 17.)

Esteettömän ja saavutettavan luontomatkailun perusedellytyksenä on, että luonto on kaikkien tavoitettavissa. Luonnonvarakeskuksen (2022) tutkimuksen mukaan Suomessa 96 % aikuisväestöstä ulkoili vuoden 2020 aikana ja lähiluonto koettiin tärkeänä harrastuspaikkana, josta haettiin myös luontokokemuksia sekä rauhaa ja hiljaisuutta. Vuoden 2020 aikana lähes puolet suomalaisista teki myös luontomatkan ja tehdyistä luontomatoista jopa 70 % suuntautui kohteille, joissa oli valmiita reittejä, opasteita tai taukopaikkoja (Luonnonvarakeskus 2020, 72–74).

Vaikka luonto on yksi merkittävimmistä matkailun vetovoimatekijöistä Suomessa, liittyy esteettömien ja saavutettavien luontomatkailukohteiden ja -palveluiden kehittämiseen vielä hyödyntämätöntä kasvupotentiaalia (Suomen Paralympiakomitea 2022, 4). Esteettömistä luonto- ja retkeilypalveluista saatava tieto on vähäistä sekä hajanaista eikä esteettömyyttä juurikaan markkinoida luontomatkailun saralla (Aaltonen & Ihalainen 2020, 8).

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö tarkastelee esteettömyyttä ja saavutettavuutta Etelä-Pohjanmaan esteettömillä luontoreiteillä. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Etelä-Pohjanmaan matkailumarkkinoinnista vastaava ja alueen matkailua edistävä Visit Seinäjoki Region Oy. Opinnäytetyön tarkoituksena on laatia kahdesta Etelä-Pohjanmaalla sijaitsevasta esteettömästä luontoreitistä Suomen Paralympiakomitean Reitit ja rakenteet -ohjeistusta käyttäen esteettömyyskuvailut, joita toimeksiantaja pystyy hyödyntämään verkkosivustollaan sekä muussa toiminnassaan. Kirjallisten esteettömyyskuvailujen lisäksi opinnäytetyössä on tarkoitus tuottaa molemmista esteettömistä luontoreiteistä esteettömyyskuvailukartat sekä Googlen kartalla toimivat Google Street View 360 -kuvaukset. Työn toteutuksen aikana toisen kehittämistyöhön valitun esteettömän luontoreitin ylläpitäjän pyynnöstä kyseistä reittiä koskevaa esteettömyyskuvailua ei sisällytetä opinnäytetyön lopulliseen tuotokseen.

Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä esteettömien luontokohteiden saavutettavuutta Etelä-Pohjanmaalla, tarjoten konkreettista ennakkotietoa luontoreittien esteettömyydestä eri käyttäjäryhmille, kuten liikunta- ja toimintarajoitteisille sekä vammaisille henkilöille ja lisäksi ikäihmisille, lapsiperheille sekä muille esteettömyystietoa tarvitseville. Esteettömyyskuvailujen avulla matkailijat sekä luonnossa liikkumisesta kiinnostuneet maakunnassa asuvat voivat itse arvioida retkeilyreittien soveltuvuutta omiin tarpeisiinsa, mikä edistää yhdenvertaisuutta. Opinnäytetyö tukee lisäksi toimeksiantajan tavoitteita kehittää Etelä-Pohjanmaan alueen matkailukohteiden saavutettavuutta ja tunnettuutta.

Opinnäytetyön tekemistä ohjaavat seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Miten esteettömyys ja saavutettavuus toteutuvat opinnäytetyöhön valituilla esteettömillä luontoreiteillä Reitit ja rakenteet -ohjeistuksen perusteella?
2. Millaisia tarpeita esteettömiä luontopalveluita käyttävillä henkilöillä on ennakkotiedon saavutettavuuden suhteen?
3. Miten esteettömyyskuvailut voivat edistää esteettömien luontokohteiden saavutettavuutta Etelä-Pohjanmaalla?

Opinnäytetyön rakenne koostuu seitsemästä pääluvusta, joissa edetään teoriataustan esittelystä kehittämistyön toteutukseen sekä lopuksi pohdintaan. Opinnäytetyön alussa tarkastellaan toiminnallisen opinnäytetyön lähestymistapaa sekä esitellään toimeksiantaja. Toimeksiantajan esittelyn jälkeen käsitellään teoriataustaa ja keskeisiä käsitteitä, jonka jälkeen kuvataan kehittämistyön toteutusta. Lopuksi arvioidaan opinnäytetyön onnistumista sekä pohditaan kehittämistyön tuloksia ja mahdollisia jatkokehitysehdotuksia.

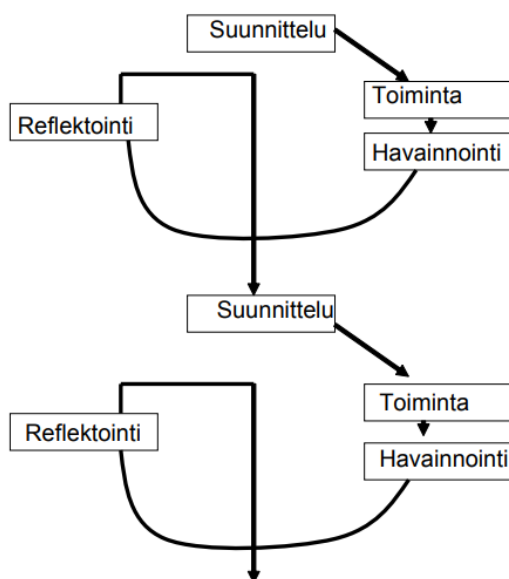
2 Toiminnallinen opinnäytetyö

Ammattikorkeakouluissa tehtävä opinnäytetyö voidaan toteuttaa tutkimuksellisella tai toiminnallisella lähestymistavalla (LibGuides 2025). Näitä opinnäytetyön muotoja yhdistävät tutkimuksellinen näkökulma sekä lähteisiin pohjautuva tietoperusta (Vilka 2021, 20). Tärkeimpänä erona tutkimuksellisella ja toiminnallisella opinnäytetyöllä on, että toiminnallisen opinnäytetyön tuloksena syntyy jokin konkreettinen tuotos, kun tutkimuksellinen opinnäytetyö tuottaa uutta tietoa (Salonen 2013, 5–6).

Toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyvät teoreettisuus sekä käytännönläheisyys, joita soveltamalla syntyy ammatillista osaamista ja akateemista ajattelua osoittava kokonaisuus (LibGuides 2025). Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on toimintaympäristöä tai kohderyhmää palveleva ammatillinen tuotos (Airaksinen, Kostamo & Vilka 2022, 3–4). Ammatillinen eli konkreettinen tuotos voi olla esimerkiksi ohjeistus, asiakastyytyväisyyskysely tai kehittämissuunnitelma (LibGuides 2025). Toiminnallisen opinnäytetyön lähtökohtana on työelämälähtöinen toimeksianto, jonka pohjalta konkreettinen kehittämissuunnitelma toteutetaan (Airaksinen ym. 2022, 5).

Toiminnallisen opinnäytetyön kehittämistehtävän toteutusta voidaan kuvata erilaisten mallien, kuten lineaarisen mallin, spiraalimallin tai konstruktivistisen mallin avulla (Salonen 2013, 15–16). Lineaarinen malli esittää kehittämistyön vaiheet virtaviivaisesti ja pelkistävästi edeten neljällä vaiheella kehittämistyön suunnittelusta sen päättämiseen. Spiraalimallissa puolestaan edetään niin sanotusti kehämäisenä eli jatkuvana syklinä. Spiraalimallissa korostuvat vuorovaikuttaminen, arvioiminen sekä jatkuva reflektointi. (Toikko & Rantanen 2009, 64–66.)

Spiraalimallia kuvataan kehämäisellä kaaviolla (kuvio 1), jossa jokainen sykli sisältää suunnitteluvaiheen, toimintavaiheen, havainnointivaiheen sekä reflektoinnin (Toikko & Rantanen 2009, 66). Suunnitteluvaihetta eli spiraalimallin ensimmäistä askelmaa edeltää vaihe, jossa ongelma ensiksi huomataan, tunnistetaan ja analysoidaan. Itse suunnitteluvaiheessa havaitulle ongelmalle luodaan toimenpidesuunnitelma, jota lähdetään toteuttamaan reflektoiden. Tämä tarkoittaa toimenpidesuunnitelman toteutumisen jatkuvaa tarkastelua ja kehittämistä, joiden pohjalta suunnitelmaa uudistetaan. (Kallinen & Kinnunen 2021.) Spiraalimallissa kehää eli prosessia toistetaan palaamalla arvioimaan, parantamaan ja syventämään tuotosta aina uudelleen, kunnes tavoitteet on saavutettu. Kyseessä on siis jatkuva prosessi. (Toikko & Rantanen 2009, 66–67.)

Kuvio 1. Toimintatutkimuksen spiraalimalli (Lewin 1948; Carr & Kemmis 1986, mukaillen Toikko & Rantanen 2009, 67)

Tämä opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, joka sisältää teoriaperustaan pohjautuvan kehittämistyön. Kehittämistyön vaiheita voidaan tässä opinnäytetyössä kuvata spiraalimallilla (kuvio 1), joka mahdollistaa esteettömyyskuvailujen kehittämisen käytännön kokeilun, palautteiden ja reflektion avulla kehittämistyön aikana. Opinnäytetyön kehittämistehtävä on suunniteltu yhdessä työelämän toimeksiantajan kanssa ja kehittämistyön lopputuotoksena syntyy kaksi esteettömien luontoreittien esteettömyyskuvailua. Kehittämiskohdetta tarkastellaan käyttäjälähtöisesti. Esteettömyyskuvaukset laaditaan loppukäyttäjien tarpeet huomioiden.

2.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on laatia kahdesta Etelä-Pohjanmaalla sijaitsevasta esteettömästä luontoreitistä Suomen Paralympiakomitean Reitit ja rakenteet -ohjeistusta käyttäen esteettömyyskuvailut, joita Visit Seinäjoki Region pystyy hyödyntämään verkkosivustollaan sekä muussa toiminnassaan. Kirjallisten esteettömyyskuvailujen lisäksi opinnäytetyössä on tarkoitus tuottaa molemmista esteettömistä luontoreiteistä Googlen kartalla toimivat Google Street View 360 -ku-

vaukset. Tavoitteena on lisätä esteettömien luontokohteiden saavutettavuutta Etelä-Pohjanmaalla tarjoten konkreettista ennakkotietoa luontoreittien esteettömyydestä eri käyttäjäryhmille, kuten liikunta- ja toimintarajoitteisille sekä vammaisille henkilöille ja lisäksi ikäihmisille, lapsiperheille sekä muille esteettömyystietoa tarvitseville. Opinnäytetyön tekemistä ohjaavat kolme tutkimuskysymystä, jotka ovat:

1. Miten esteettömyys ja saavutettavuus toteutuvat opinnäytetyöhön valituilla esteettömillä luontoreiteillä Reitit ja rakenteet -ohjeistuksen perusteella?
2. Millaisia tarpeita esteettömiä luontopalveluita käyttävillä henkilöillä on ennakkotiedon saavutettavuuden suhteen?
3. Miten esteettömyyskuvailut voivat edistää esteettömien luontokohteiden saavutettavuutta Etelä-Pohjanmaalla?

2.2 Toimeksiantajan esittely

Visit Seinäjoki Region Oy (kuva 1) on vuonna 2025 perustettu maakunnallinen matkailun alueorganisaatio (Destination Management Organization). Yritys vastaa Etelä-Pohjanmaan alueen matkailumarkkinoinnista sekä edistää maakunnan matkailua yhteistyössä alueen kuntien, yritysten ja matkailukohteiden kanssa (Into Seinäjoki n.d.).

Kuva 1. Visit Seinäjoki Regionin logo (Visit Seinäjoki Region 2025)

Visit Seinäjoki Region perustettiin vuonna 2024 lakkautettujen Visit Lakeuden ja Visit Seinäjoen tilalle. Visit Lakeus vastasi aikaisemmin Etelä-Pohjanmaan alueen matkailumarkkinoinnista ja Visit Seinäjoki keskittyi Seinäjoen matkailun edistämiseen. Uuden organisaation tavoitteena on uudistaa ja selkeyttää Etelä-Pohjanmaan alueen matkailun kehittämistä. (Ala-Renko 2024.)

Visit Seinäjoki Region on Into Seinäjoen tytäryhtiö (Into Seinäjoki n.d.a). Into Seinäjoki on Seinäjoen kaupungin omistama kehitysyritys, joka tarjoaa maksutonta yritysneuvontaa ja muita palveluita niin yrityksille kuin yksityisillekin henkilöille. Yrityksen kautta alueen yrittäjät voivat esimerkiksi saada neuvoja yritysrahoitukseen, kansainvälistymiseen sekä toimitilojen löytämiseen. Yrityksen perustamisesta kiinnostuneille henkilöille Into Seinäjoki tarjoaa mahdollisuuden maksuttomaan tapaamiseen liikeidean suunnitteluun sekä yrityksen kehittämiseen. (Into Seinäjoki n.d.b.)

Visit Seinäjoki Regionin ja Into Seinäjoen fyysiset toimipaikat sijaitsevat Etelä-Pohjanmaalla Seinäjoella toimisto- ja tapahtumatalo Framilla (kuva 2) (Frami n.d.). Molempien yritysten toimistot sijaitsevat Framin D-rakennuksessa (kuva 3) (Frami Oy 2025).

Kuva 2. Toimisto- ja tapahtumatalo Framin aluekartta (Frami Oy 2025)

Kuva 3. Toimisto- ja tapahtumatalo Framin D-rakennus (Frami Oy 2025)

Visit Seinäjoki Regionin alueellisessa matkailuyhteistyössä ovat Etelä-Pohjanmaan kunnista mukana Karijokea ja Soinia lukuun ottamatta kaikki eteläpohjalaiset kunnat (Visit Seinäjoki Region n.d.). Toiminnassa painotetaan Etelä-Pohjanmaan alueen kuntien, yritysten sekä matkailukohteiden välistä yhteistyötä sekä panostetaan osallistamiseen, verkostoitumiseen sekä yhteiseen suunnitteluun. Visit Seinäjoki Regionin tavoitteena on myös aloittaa edistämään Etelä-Pohjanmaan matkailumarkkinointia kansainvälisesti. (Into Seinäjoki n.d.)

3 Esteettömyys ja saavutettavuus

Esteettömyys ja saavutettavuus ovat edellytys yhdenvertaiselle ja osallistavalle yhteiskunnalle (Invalidiliitto n.d.a.). Ne antavat jokaiselle mahdollisuuden itsenäiseen ja omannäköiseen elämään edistäen yhdenvertaisuutta sekä kestävästä kehitystä (Invalidiliitto n.d.b.). Nykypäivän matkailussa esteettömyydestä ja saavutettavuudesta puhutaan inklusiivisena matkailuna, joka on yksi tämän hetken keskeisimmistä teemoista matkailussa (Aaltonen & Ihalainen 2020, 8).

Tässä luvussa käsitellään esteettömyyden ja saavutettavuuden käsitteitä sekä niihin liittyviä lainsäädännön asettamia veloituksia. Luvussa tarkastellaan, miten esteettömyys näkyy luontoreiteillä ja millaisia vaatimuksia esteettömälle sekä vaativalle esteettömälle luontoreitille on olemassa. Lisäksi luvussa tutustutaan esteettömien luontoreittien kriteereihin muissa maissa sekä tutustutaan kolmeen erilaiseen esteettömään luontoreittiin Suomessa.

3.1 Esteettömyys

Esteettömyydellä tarkoitetaan erilaisten ihmisten sekä heidän tarpeidensa huomioon ottamista rakennettua ympäristöä suunniteltaessa, rakennettaessa ja ylläpidettäessä. Usein esteettömyydestä puhuttaessa keskitytään vain liikkumisen esteettömyyteen sekä erityisesti pyörätuolilla kulkemiseen, mutta todellisuudessa esteettömyys huomioi myös näkemiseen, kuulemiseen, ymmärtämiseen ja vuorovaikutukseen liittyvät näkökulmat. (Invalidiliitto n.d.). Käytännössä esteettömyys on kaikille sopivaa suunnittelua, mutta erityisryhmille se on edellytys itsenäiselle toimimiselle yhteiskunnassa (Kilpelä 2019, 7).

Suomen perustuslaissa (L 731/1999) korostetaan esteettömyyden ja yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien merkitystä. Kaikki ihmiset ovat lain edessä tasa-arvoisia, eikä ketään saa asettaa eriarvoiseen asemaan ilman perustavaa syytä. Myös yhdenvertaisuuslain (L 1325/2014) tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta sekä ehkäistä syrjintää.

”Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella” (L 1325/2014).

Vuonna 2006 YK:n yleiskokous hyväksyi vammaisyleissopimuksen, joka on ensimmäinen oikeudellisesti sitova vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva kansainvälinen asiakirja (Suomen YK-liitto 2015, 1). Sen tarkoituksena on turvata vammaisten henkilöiden ihmisoikeuksien ja perusvapauksien toteutuminen sekä lisätä tietoa paitsi vammaisten henkilöiden oikeuksista, myös vammaisille henkilöille heidän omista oikeuksistaan (Ihmisoikeuskeskus n.d).

Kansallisessa lainsäädännössä perustuslain ja yhdenvertaisuuslain lisäksi vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista tuetaan alkuvuonna 2025 voimaan tulleella vammaispalvelulailla (L 675/2023), jonka tarkoituksena on vammaisten henkilöiden mahdollisuuksien lisääminen itsenäiseen elämään, osallisuuteen ja yhdenvertaisuuteen yhteiskunnassa. Yhtenä lain tavoitteista on turvata vammaisille henkilöille heidän yksilöllisiin tarpeisiinsa perustuvat palvelut, jotka mahdollistavat esimerkiksi asumisen, liikkumisen ja osallisuuden eri elämäntilanteissa (L 675/2023).

Rakennetussa ympäristössä esteettömyyttä koskevia vähimmäisvaatimuksia säädetään maankäyttö- ja rakennuslain (L 132/1999) esteettömyysasetuksessa 241/2017. Maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteena on varmistaa, että alueiden suunnittelussa otetaan huomioon eri väestöryhmien kuten lasten, ikäihmisten ja vammaisten tarpeet. Tavoitteena on luoda toiminta- ja elinympäristö, joka on turvallinen ja terveellinen sekä viihtyisän ja sosiaalisesti toimiva (L 132/1999). Vuonna 2018 voimaan astunut esteettömyysasetus puolestaan määrittää rakennusten esteettömyyttä koskevat vähimmäisvaatimukset (Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä 241/2017). Esteettömyysasetusta täydentää EU:n esteettömyysdirektiivi, joka tuo omat vaatimuksensa koskien tiettyjen palveluiden sekä tuotteiden esteettömyyttä ja saavutettavuutta. Esteettömyysdirektiivin asettamien esteettömyysvaatimusten soveltaminen alkaa 28.6.2025 ja se velvoittaa niin julkista kuin yksityistä sektoria. (Sosiaali- ja terveysministeriö n.d.)

3.2 Saavutettavuus

Saavutettavuudella tarkoitetaan esteettömyyttä digitaalisessa maailmassa, verkkosivustoilla sekä mobiilisovelluksissa. Saavutettava verkkoympäristö on helppokäyttöinen mahdollisimman laajalle joukolle ihmisiä, riippumatta heidän yksilöllisistä ominaisuuksistaan tai toimintakyvystään. (Liikenne- ja viestintävirasto 2024.)

Saavutettavuus digipalveluissa koostuu teknisestä toteutuksesta eli teknisestä saavutettavuudesta, helppokäyttöisyydestä sekä sisältöjen selkeydestä ja ymmärrettävyydestä eli kognitiivi-

sesta saavutettavuudesta. Tekninen saavutettavuus on olennainen osa ohjelmistokehitystä ja perusta koko verkkoympäristön saavutettavuudelle. Tekninen saavutettavuus varmistaa erilaisten käyttäjien, mukaan lukien ruudunlukulaitetta sekä puheohjausta käyttävien pääsyn palveluun ja sen käyttämiseen. (Liikenne- ja viestintävirasto 2024.) Lähtökohtaisesti verkkoympäristön saavutettavuuden vähimmäisvaatimukset perustuvat niin sanottuun WCAG-ohjeistukseen (Web Content Accessibility Guidelines), joka käsittelee saavutettavuutta neljän periaatteen kautta: havaittavuus, hallittavuus, ymmärrettävyys ja toimintavarmuus. Periaatteiden täyttämiseksi verkkoympäristössä WCAG-ohjeistus sisältää monitasoiset ohjeet, joita noudattamalla saavutettavuutta digipalvelussa voi parantaa teknisestä näkökulmasta. (Saavutettavuuskirjasto Celia 2025.)

Kognitiivisesta saavutettavuudesta puhuttaessa tarkastellaan verkkosivuston tai mobiilisovelluksen eli digipalvelun helppokäyttöisyyttä sekä ymmärrettävyyttä. Käytännössä tämä tarkoittaa selkeää ja loogista palvelun rakennetta, jossa navigoiminen on sujuvaa, sisältö on ymmärrettävää sekä johdonmukaista ja käyttäjän on helppo löytää etsimänsä. Lisäksi saavutettava digipalvelu toimii erilaisilla laitteilla sekä ruudunlukuohjelmilla. Kognitiivisen saavutettavuuden lisäämiseksi moniaistillisuuden hyödyntäminen kuvien, videoiden sekä äänen muodossa digipalvelussa kannattaa. Myös selkokielen käyttö on yksi kognitiivisen saavutettavuuden osa-alueista. (Liikenne- ja viestintävirasto 2024.)

Suomessa organisaatioiden tarjoamien digipalveluiden saavutettavuuden vähimmäisvaatimuksia säätelevät eurooppalainen standardi EN 301 549 sekä digipalvelulaki, joka tuli voimaan vuonna 2019 (Liikenne- ja viestintävirasto 2024). Eurooppalainen Standardi EN 301 549 määrittelee vähimmäisvaatimukset julkisen sektorin digipalveluiden saavutettavuudelle (Kehitysvammaliitto 2024), kun taas digipalvelulaki laajentaa saavutettavuusvaatimukset koskemaan myös osaa yksityisen sektorin palveluista (Sosiaali- ja terveysministeriö n.d.).

Esteettömyys verkkoympäristössä edistää yhdenvertaisuutta. Saavutettavuudesta hyötyvät näkövammaiset, kuten sokeat, heikkonäköiset ja värisokeat, kuurot sekä luki- ja hahmotusvaikeuksia omaavat henkilöt, jotka tarvitsevat selkeästi ymmärrettävää sisältöä. Näiden lisäksi saavutettavuudesta hyötyvät myös ikääntyneet, mobiililaitteiden käyttäjät sekä esimerkiksi henkilöt, joilla on motoristisia haasteita. (Kuntaliitto n.d.)

3.3 Esteetön luontoreitti

Esteettömään käyttöön rakennetut luontoreitit jaotellaan esteettömiin ja vaativasti esteettömiin luontoreitteihin. Se, onko reitti esteetön vai vaativasti esteetön, määräytyy erilaisten rakennetulle luontoympäristölle asetettujen esteettömyyskriteerien kautta. Esteettömyyskriteerit ovat sekä maankäyttö- ja rakennuslakiin pohjautuvia esteettömyysmääräyksiä eli vaatimuksia ja SuRaKu (Suunnittelu, Rakentaminen ja Kunnossapito) -kartoitusohjelman suosituksia tai muita sellaisia ohjeistuksia taikka käytäntöjä. (Suomen Paralympiakomitea 2024, 7.) Huomioitavaa on, että luontoreitit mukautuvat maaston sekä vallitsevien sääolosuhteiden mukaan ja siksi jokainen luontoreitti on erilainen. Sään ja kelin vaihtelut voivat tehdä tutustakin luontoreitistä erilaisen kulkea ajankohdan mukaan. (Metsähallitus n.d.)

Teknisiltä vaatimuksiltaan esteetön reitti on sellainen, joka mahdollistaa sujuvan ja turvallisen liikkumisen esimerkiksi pyörätuolilla tai muulla arjessa käytettävällä liikkumisen apuvälineellä. Esteettömällä luontoreitillä pääsee kulkemaan myös lastenvaunuilla. Esteetön luontoreitti on tavallisesti päällystetty tai muutoin tasoitettu siten, että sen pinta on kova ja esteetön. Polulla ei saa olla suuria juuria, painaumia tai pehmeitä kohtia, jotka vaikeuttavat kulkemista. (Suomen Paralympiakomitea 2024, 7.)

Esteettömälle luontoreitille on lisäksi asetettu vähimmäisleveydet sekä kaltevuudet. Leveyssuunnassa esteettömän reitin perusleveyden on oltava vähintään 1,2 metriä ja ohituspaikoilla leveyden tulee olla 1,8 metriä. Pyörähdysympyrän säteen on oltava kääntöpaikoilla 1,5 metriä. Pituuskaltevuus esteettömällä luontoreitillä saa olla enimmillään 8 % ja leveyskaltevuus enimmillään 3 %. (Suomen Paralympiakomitea 2024, 7.)

Esteetöntä luontoreittiä merkitään maksullisella Suomen Standardoimisliiton SFS-symbolilla (Visit Finland 2020, 26). Merkin tunnus on E178 (Saari ym. 2020, 16). Esteettömän luontoreitin ylläpitäjä saa käyttää SFS-symbolia (kuva 4) luontokohteet viestinnässä ja markkinoinnissa sen jälkeen, kun esteettömyyskartoitus luontokohteessa on tehty ja luontokohteen esteettömyystaso on luokiteltu (Suomen Paralympiakomitea 2024, 6).

Kuva 4. Esteetön luontoreitti, SFS-symboli (Suomen Paralympiakomitea 2024)

Maastossa esteetön luontoreitti on merkitty hyvin niin, ettei eksymisvaaraa ole ja opasteissa tulisi olla huomioituna värikontrastit sekä valaisu. Esteettömällä luontoreitillä levähdyspaikkojen välinen etäisyys vaihtelee 50 metristä jopa 200 metriin. (Suomen Paralympiakomitea 2024, 7.)

3.4 Vaativa esteetön luontoreitti

Vaativa esteetön luontoreitti on sellainen, joka ei täytä esteettömän reitin kriteereitä (Suomen Paralympiakomitea 2024, 7). Vaativa esteetön luontoreitti voi rakennetusta luontoreitistä poiketen olla myös rakentamaton ja luonnonmukainen. Reitin polulla voi olla kulkemista vaikeuttavia kiviä sekä juurakoita tai polun pinnoite on pehmeää, jolloin esimerkiksi pyörätuolilla kulkeminen voi olla fyysisesti haastavampaa sekä vaativampaa (Metsähallitus n.d.). Tämän takia haastavalle esteettömälle luontoreitille suuntaava saattaa tarvita usein mukaansa avustajan sekä luonnossa liikkumiseen suunnitellun apuvälineen (Suomen Paralympiakomitea 2024, 7).

Vaativaa esteetöntä luontoreittiä merkitään Suomen Standardoimisliiton vaativan esteettömän luontoreitin symbolilla E179 (Saari ym. 2020, 16). Virallista SFS-symbolia (kuva 5) saa luontoreitin ylläpitäjä käyttää luontokohteen viestinnässä ja muussa markkinoinnissa tehdyn esteettömyyskartoituksen sekä esteettömyysluokittelun jälkeen (Suomen Paralympiakomitea 2024, 6).

Kuva 5. Vaativa esteetön luontoreitti, SFS-symboli (Suomen Paralympiakomitea 2024)

Vaativalla esteettömällä luontoreitillä reitin pituus- sekä leveyskaltevuudet voivat joiltakin osin olla suurempia kuin esteettömälle luontoreitille asetetut kaltevuudet. Reitti voi myös olla leveydeltään kapeampi kuin 1,2 metriä. (Suomen Paralympiakomitea 2024, 7.)

3.5 Esteettömien luontoreittien tekniset vaatimukset maailmalla

Euroopassa ei ole yhtenäistä ohjeistusta tai lainsäädäntöä luontokohteiden esteettömyyskriteereistä, mutta useissa maissa on luotu lainsäädäntöön perustuvia ohjeistuksia esteettömyyden lisäämiseksi rakennetussa luontoympäristössä. Esimerkiksi Englannissa esteettömyyttä toiminnallaan edistävien järjestöjen Paths for All ja Sensory Trustin julkaisema Outdoor Accessibility Guidance (2023) -opas tarjoaa käytännön työkaluja esteettömyyden parantamiseksi luontokohteilla. Vuonna 2023 päivitetty opas noudattaa Englannin yhdenvertaisuuslakia Equality Act 2010 sekä olennaisilta osin myös muita maan lainsäädäntöjä. (Paths for All 2023, 1.)

Englannissa esteettömäksi luontoreitiksi katsotaan sellainen reitti, jonka kulku-uran leveys on vähintään 1,2 metriä ja ohituspaikkoja on 50 metrin välein. Reitillä pituuskaltevuus saa olla enintään 8 % ja sivuttaiskaltevuus 2 %. Enimmäispituutta ei ole määritelty, mutta reitin tulee sisältää lyhyempiä reittivaihtoehtoja tai vaihtoehtoisesti reitillä tulee olla mahdollisuus palata kesken reitin takaisin lähtöpisteelle. (Paths for All 2023, 30–55.)

Kreikassa ja Bulgariassa on käytössä yhteinen Accessible Nature Trails – Design Guidelines and Evaluation System -opas, joka kehitettiin osana BIO2CARE- hanketta. Hankkeen tarkoituksena oli edistää Interreg V-A Greece-Bulgaria 2014–2020-yhteistyöohjelmaan valittujen luontoreittien esteettömyyttä. Osana hanketta kehitettiin lainsäädäntöön perustuva käytännönläheinen opas esteettömyyden parantamiseksi luontokohteilla. Oppaan mukaisesti Kreikassa ja Bulgariassa esteettömäksi luontoreitiksi katsotaan sellainen reitti, jonka kulkuleveys on vähintään 1,5 metriä.

Pituuskaltevuus reitillä saa olla enintään 5 %, mutta yksittäisiä 7 % pituuskaltevuuksia sallitaan, mikäli jyrkän osuuden pituus ei ylitä yli viittä metriä. Sivuttaiskaltevuuden tulee reitillä olla enintään 3 %. Reitien kulku-uran tulee lisäksi olla tasainen, kovapintainen ja luistamaton. (NCDP 2019, 1–3, 42–44.)

Yhdysvalloissa esteettömien luontokohteiden kriteerejä säätelevät Yhdysvaltain esteettömyyslautakunta (U.S. Access Board) sekä Yhdysvaltain metsähallinto (United States Forest Service, USFS), joka on Yhdysvaltain maatalousministeriön alainen virasto. Yhdysvaltain metsähallinnon tekemät ulkoiluvirkistykseen esteettömyysohjeet (FSORAG) sekä esteettömyysohjeet poluille (FSTAG) koskevat Yhdysvaltojen kansallismetsien alueita. (U.S. Forest Service 2013, 4.) Ohjeistuksien mukaisesti esteettömän luontokohteen vapaan kulkuleveyden tulee olla vähintään 36 tuumaa eli 91,5 senttimetriä leveä. Pituuskaltevuus reitillä saa olla enintään 5 %, mutta yksittäisinä osuuksina myös 12 % pituuskaltevuus sallitaan. Levähdysalueiden väliset pituudet määräytyvät pituuskaltevuuksien mukaisesti. Mikäli reitin pituuskaltevuus on välillä 5–8 %, levähdysalueiden tulee olla sijoiteltuna 61 metrin välein. 8–10 % pituuskaltevuuksilla levähdysalueita tulee olla 9 metrin välein ja mikäli pituuskaltevuus on välillä 10–12 %, levähdyspaikkojen välinen etäisyys saa olla enintään 3 metriä. Sivuttaiskaltevuutta esteettömällä reitillä saa olla enintään 3 %. (USDA Forest Service 2015, 4–9.)

3.6 Esteettömiä luontoreittejä Suomessa

Suomessa esteettömät luontoliikuntamahdollisuudet esteettömien luontoreittien osalta lisääntyvät jatkuvasti ja esteettömiä luontoreittejä kokoavat yhteen useammat toimijat, kuten Metsähallitus, Retkipaikka.fi, Invalidiliitto, Arctic Lakeland sekä Suomen Latu. (Suomen Paralympiakomitea n.d.) Tässä kappaleessa esitellään kolme esteettömäksi tai vaativaksi esteettömäksi luontoreitiksi määriteltyä luontoreittiä, jotka edustavat eri osia Suomesta. Eriteltyjä esteettömiä luontoreittejä yhdistävät elämyksellisyys sekä esimerkillisyys esteettömyyden huomioimisessa; Kurjenrahkan kansallispuistossa sijaitsevalla Karpalopolulla näkövammaiset on huomioitu moninaisesti, Ylläksellä vaativa esteetön luontopolku kiertää Yllästunturin huipulla ja Helsingin Lammasaaren esteetön pitkospuureitti kulkee kansainvälisesti merkittävällä lintukosteikolla.

Kurjenrahkan kansallispuistossa kiertävä 1,7 kilometrin pituinen Karpalopolku on luokiteltu korkeuserojen vuoksi vaativaksi esteettömäksi reitiksi. Lounais-Suomen rikkaissa suomalaisissa,

lankkupoluilla ja tunnelmallisilla metsäpoluilla kulkevalla reitillä retkeilijä pääsee nauttimaan esteettömältä näköalatasanteelta aukeavia maisemia. Lisäksi erityisesti esteettä luontomatkailupalveluita tarvitsevia henkilöitä palvelee myös Karpalopolun alussa sijaitseva Kurjenpesän luontotupa. (Metsähallitus n.d.)

Reitillä on huomioitu erityisesti näkövammaiset henkilöt toteuttamalla reitille osana kansainvälistä Nature Access to All (NatAc) -hanketta kuvailutulkattu reittikuvaus sekä maisemien kuvailutulkkaus (kuva 6) (Lehtniemi 2021). Lisäksi reitiltä löytyvät kohokartta, pistekirjoituksin toteutetut opasteita sekä kohokuvia (Scandinavian Outdoor 2023).

Kuva 6. Kohokartta Karpalopolun lähtöpisteessä (Lehtniemi n.d.)

Yllästunturin huipulla kiertävällä 700 metrin pituinen vaativalla esteettömällä luontoreitillä (kuva 7) reitin lähtöpisteelle kuljetaan gondoli-hissillä. Gondoli-hissille kuljetaan betoniluiskaa pitkin, johon pyörätuolilla liikkuva tarvitsee mukaansa avustajan. Gondolissa pyörätuolilla kulkevaa helpottavat ylös taitettavat penkit. Luontoreitti kiertää Yllästunturin huipulla, josta maisema avautuu kirkaalla säällä aina Pallastuntureille saakka. (Pallas-Yllästunturin kansallispuisto 2023.)

Kuva 7. Vaativa esteetön luontoreitti Yllästunturilla (Visit Ylläs n.d.)

Helsingin Lammassaassa kulkee 1,2 kilometrin pituinen lankkupolku (kuva 8). Tasaisen lankkupolun varrella on useampia ohitukseen tarkoitettuja levikkeitä sekä luiskallisia katselutasanteita (Moilanen 2021). Lankkupolun päässä on lasiseinällä varustettu lintulava, joka palvelee erityisesti pyörätuolissa istuvia (Helsingin kaupunki n.d.b).

Kuva 8. Esteetön lankkupolku Lammassaassa Helsingissä (Helsingin kaupunki n.d.)

Kansainvälisestikin merkittävällä lintukosteikolla kulkevalla reitillä kulkiessa voi bongailla erilaisia lintulajeja (Helsingin kaupunki n.d.a). Alueella pesiviä lintulajeja ovat esimerkiksi suokukko, merimetso ja mustaviklo (Helsingin kaupunki n.d.b). Lammassaari on osa Viikin-Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualuetta ja se tarjoaa luonnonrauhaa esteettömästi lähellä Helsingin sykettä (Helsinki Partners n.d).

4 Esteetön luontomatkailu

Luontomatkailulla tarkoitetaan matkailua, jonka pääasiallisena tarkoituksena on luontoympäristön kokeminen (Järviluoma 2006, 55). Luontomatkailija suuntaa matkallaan nauttimaan erilaisista luontoympäristössä toteutettavista aktiviteeteista, kuten melonnasta, retkeilystä, pyöräilystä tai eläinten katselusta (Visit Finland n.d.). Esteettömästä luontomatkailusta (accessible tourism) puhuttaessa luontomatkailun rinnalle yhdistetään matkailupalveluiden ja ympäristön esteettömyys. Tämä tarkoittaa erilaisten ihmisten sekä heidän tarpeidensa huomioon ottamista rakennettua ympäristöä suunniteltaessa, rakennettaessa ja ylläpidettäessä. Liikkumisen esteettömyyden lisäksi palveluiden ja ympäristön esteettömyys huomioi myös näkemiseen, kuulemiseen, ymmärtämiseen ja vuorovaikutukseen liittyvät näkökulmat. (Invalidiliitto n.d.)

Esteetön matkailu on alakäsite inklusiiviselle matkailulle. Inklusiivinen matkailu mahdollistaa mielekkään matkailun kaikille huolimatta kenenkään henkilökohtaisista ominaisuuksista. Inklusiivinen matkailu huomioi ihmisten moninaisuuden, on yhdenvertaista sekä osallistuttaa eri käyttäjäryhmiä matkailupalveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen. (Räsänen ym. 2021, 6–7.)

Yhdistyneiden Kansakuntien matkailujärjestön UNWTO mukaan luontomatkailupalveluiden tulisi olla kaikkien matkailijoiden saavutettavissa (UNWTO 2023, 2). Tämä tarkoittaa katkeamattomia palveluketjuja luontomatkailupalveluiden löytämisestä aina matkalta kotiin palaamiseen. Katkeamaton palveluketju sisältää esimerkiksi luontomatkailupalveluista saavutettavan tiedon saamisen, esteettömän matkan kotoa julkisella liikenteellä kohteeseen, esteettömän majoitusmahdollisuuden sekä mahdollisuuden nauttia luontokohteista esteettömästi. (Aaltonen & Ihalainen 2020, 27–31.)

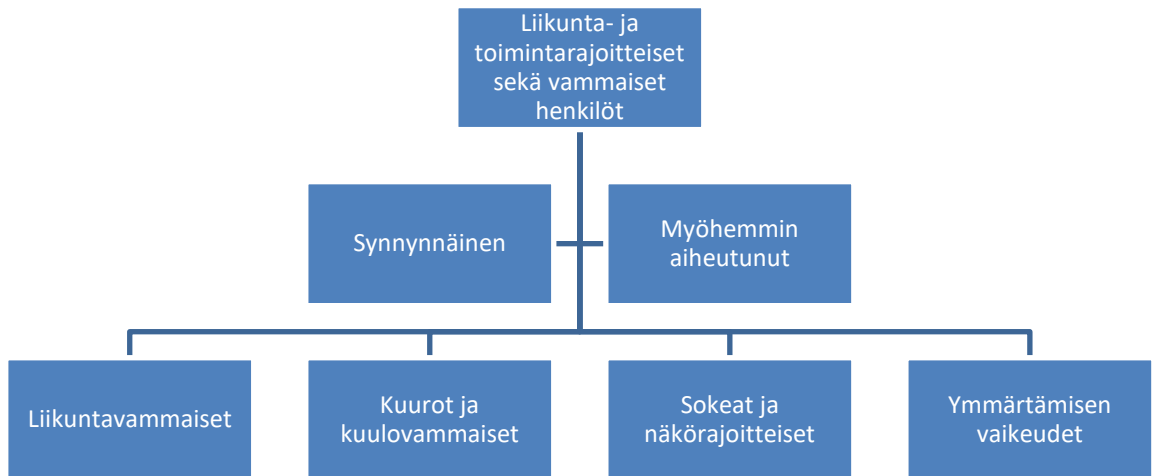
4.1 Esteettömien luontokohteiden käyttäjäryhmät

Esteettömien luontokohteiden käyttäjäryhmät voidaan jakaa karkeasti viiteen erilaiseen käyttäjäryhmään (kuvio 2), joita ovat: liikuntavammaiset, kuurot ja kuulovammaiset, sokeat ja näkörajoitteiset sekä henkilöt, joilla on ymmärtämiseen liittyviä rajoitteita. Näiden lisäksi esteettömien luontokohteiden käyttäjäryhmäksi voidaan luokitella myös muut käyttäjät, kuten lapsiperheelliset ja tilapäisesti loukkaantuneet. (Suomen Latu 2022, 7, 10–11.)

Kuvio 2. Esteettömien luontokohteiden käyttäjärühmät (Suomen Latu 2022)

Liikuntavammaisuus tai muu toimintarajoite voi olla synnynnäinen tai se voi olla aiheutunut myöhemmin elämässä esimerkiksi onnettomuuden tai sairauden aiheuttamana (kuvio 3). Vaikka liikunta- ja toimintarajoitteiset sekä vammaiset ihmiset voidaan jakaa erilaisiin yläkategorioihin, on hyvä huomata, että kyseessä on moninainen joukko ihmisiä. Näennäisesti saman vamman tai toimintarajoitteen omaavat henkilöt voivat kokea vammansa tai toimintarajoitteensa vaikutukset eri tavoin. Jokaisella käyttäjärühmällä voi siis olla hyvin erilaisia tarpeita esteettömyyden suhteen. (CDC 2025.)

Kuvio 3. Esteettömien luontokohteiden käyttäjäryhmät (Suomen Latu 2022; CDC 2025)

Liikuntavammaisella henkilöllä vamma vaikuttaa tilapäisesti tai pysyvästi fyysiseen toimintakykyyn vaikeuttaen merkittävästi arjen sujuvuutta. Yleisimpiä liikuntavammaisuuden muotoja ovat tuki- ja liikuntaelinvammat sekä hermolihasvammat. Tuki- ja liikuntaelinvammoja voivat olla esimerkiksi raajan menetys tai raajaan liittyvä epämuodostuma, luun haurastumissairaus tai lihasten rappeumasairaus. Hermolihasvammoihin taas kuuluvat esimerkiksi CP-vamma, alaraaja- ja neli-raajahalvaukset, MS-tauti ja erilaiset pään vammat, jotka vaikuttavat liikuntakykyyn. (Williams 2020, 19–21.) Liikkumisen apuna liikuntavammaisella henkilöllä voi olla erilaisia liikkumisen apuvälineitä, kuten pyörätuoli, sähköinen pyörätuoli, kyynärsauvat tai kävelyteline (Respecta n.d.). Invalidiliiton tutkimuksen (2019) mukaan liikkumisen apuvälinettä käyttävistä 45 % käyttää pyörätuolia tai sähköpyörätuolia liikkumisen apuna ja sähkömopoa tai rollaattoria käyttää 29 % kyseeseen vastanneista. Loput 29 % käyttävät apuvälineenään kyynärsauvoja tai kävelykeppiä.

Toisena esteettömien luontokohteiden käyttäjäryhmänä ovat sokeat sekä näkövammaiset. Näkövammaisella henkilöllä päivittäistä arkea, ja näin ollen myös luonnossa liikkumista hankaloittaa näkökyvyn alenema. Näkövammaisen voi nähdä heikosti tai olla menettänyt näkökykynsä kokonaan eli olla sokea. (Näkövammaisten liitto 2025.) Liikuntavamman tavoin myös näkövamma voi olla synnynnäinen tai aiheutunut myöhemmin elämässä esimerkiksi sairauden aiheuttamana (Näkövammaisten liitto 2024). Näkövamman vuoksi näkövammaisella henkilöllä voi olla haasteita erityisesti ympäristön hahmottamisessa sekä liikkumisessa. Näkövammaisuus ilmenee eri tavoin

esimerkiksi näkökentän ongelmina (kuva 6) tai värinäön heikkenemisenä. Näkövammaisella henkilöllä voi olla vaikeuksia havaita vaaleusasteiden eroa lähekkäisillä pinnoilla tai hankaluuksia arvioida etäisyyksiä silmälihasten säätelykyvyn vaikeuksien vuoksi. (Näkövammaisten liitto 2020.)

Kuva 6. Erilaiset näkökentän ongelmat (Näkövammaisten liitto 2020)

Kolmas esteettömiä luontokohteita käyttävä ryhmä on kuurot ja kuulovammaiset. Kuulovammaiseksi henkilöksi katsotaan henkilö, jolla on osittainen kuulon alenema tai joka on kokonaan kuuro. Kuulovamma voi aiheutua erilaisista vaurioista tai sairaudesta korvan tai kuulo- ja keskushermoston alueella. (Kuuloliitto n.d.a.) Koska kuulovammat voivat aiheuttaa erilaisia vaikeuksia vastaanottaa ja käsitellä ääniä, kuulovammaisilla voi esiintyä puheen ymmärtämisen sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen haasteita. Suomalaisista lähes miljoonalla arvioidaan olevan jonkinasteinen kuulon alenema, kun taas syntymästään kuuroja ja myöhemmin kuuroutuneita on arviolta 8 000. (Kuuloliitto n.d.b.) Noin kolmasosa kuuroista käyttää kommunikoimiseen viittomakieltä (Kuurojen liitto n.d.).

Neljäntenä esteettömiä luontokohteita käyttävänä ryhmänä nähdään henkilöt, joilla on jokin ymmärtämiseen liittyvä rajoite. Useimmiten ymmärtämisen rajoitteen nähdään liittyvän kehitysvammaisuuteen, jolloin henkilöllä on vaikeuksia ymmärtää ja oppia uusia asioita (Räsänen ym. 2021, 10). Kehitysvammaisuuden aste vaihtelee lievästä ja vain osin tukea tarvitsevasta aina vaikeasti kehitysvammaisuuteen, jossa avun ja tuen tarve on kokoaikaista. Suomessa kehitysvammaisia on arvion mukaan noin 50 000 henkilöä. (Kehitysvammaliitto n.d.).

Esteetön luontoympäristö on liikunta- ja toimintarajoitteisille sekä vammaisille henkilöille edellytys luontoon pääsemiselle (Suomen Paralympiakomitea n.d.). Esteettömyys kuitenkin koskettaa jokaista ihmistä jossain elämän vaiheessa, kuten ikääntyessä, perheellisenä pienten lasten kanssa tai loukkaantuessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2022, 17.) Esteettömien luontokohteiden viides käyttäjäryhmä on moninainen, johon lukeutuvat lapsiperheet, ikäihmiset sekä tilapäisesti loukkaantuneet, mutta myös esimerkiksi ulkomaalaiset (Suomen Latu 2022, 7).

4.2 Käyttäjäryhmien erilaiset tarpeet esteettömillä luontokohteilla

Esteettömien luontokohteiden käyttäjäryhmiä yhdistävät tarve harrastaa luonnossa liikkumista turvallisesti sekä saada ajantasaista saavutettavaa ennakkotietoa luontokohteesta sekä sen esteettömyydestä (Lehtonen & Virnes 2023, 4). Ennakkotiedon saaminen luontokohteesta on käyttäjäryhmille luontokokemuksen edellytys, sillä puutteellisten tietojen varassa luontokohteille menemistä vältellään. Saavutettavat ennakkotiedot luontokohteesta tarkoittavat moninaista viestintää, joissa esteettömyys ja saavutettavuus on huomioitu eri tavoin. (Suomen Latu 2022.) Lähtökohtaisesti luontokohteesta kertovan sivuston tulisi täyttää saavutettavuuskriteerit niin teknillisesti kuin kognitiivisestikin, jotta käyttäjäryhmillä on ylipäättään mahdollisuus saada tietoa kohteista. Tekninen saavutettavuus varmistaa kaikkien käyttäjäryhmien, mukaan lukien ruudunlukulaitetta sekä puheohjausta käyttävien pääsyn palveluun ja sen käyttämiseen. Kognitiivinen saavutettavuus taas varmistaa, että tiedot ovat helposti löydettävissä. (Liikenne- ja viestintävirasto 2024.)

Liikunta- ja toimintarajoitteisilla sekä vammaisilla henkilöillä on tarve saada luontokohteesta ennakoon esteettömyystietoa. Käyttäjäryhmiä hyödyttävät luontokohteista tehdyt esteettömyyskuvailut, joiden perusteella käyttäjä voi arvioida luontokohteen sopivuutta itselleen. Esteettömyyskuvailun on tarkoitus kertoa käyttäjälle, millaisia ominaisuuksia luontokohteella on esteettömyyden näkökulmasta. Luontokohdetta tarkastellaan esteettömyyskuvailussa eri toimintarajoitteiden, kuten liikkumisen, näkemisen, kuulemisen sekä ymmärtämisen näkökulmista. Kirjallisia esteettömyyskuvailuja voidaan kuvien, videoiden ja äänitiedostojen kautta rikastaa palvelemaan eri käyttäjäryhmiä monipuolisemmin. (Suomen Paralympiakomitea 2024, 13–16.) Esteettömyystietojen monikanavainen viestintä on tärkeää, jotta tuotettu tieto on mahdollisimman monen käyttäjäryhmän saavutettavissa (Liikenne- ja viestintävirasto 2025).

Esteettömyyskuvailuja ja ennakkotietoja reitistä voidaan tuottaa myös selkokielellä. Selkokieli, jossa viestinnän tukena on käytetty lisäksi kuvia ja symboleja auttaa erityisesti ymmärtämisen rajoitteita omaavia henkilöitä sekä iäkkäitä ja kielivähemmistöjä (Kehitysvammaliitto n.d.). Saatavuttavassa viestinnässä käytettyihin kuviin ja symboleihin on upotettu myös kuvailu eli ALT-teksti, joka kertoo näkövammaisille henkilöille kuvan sisällön (Näkövammaisten liitto 2021).

Rakennetun luontoympäristön esteettömyyttä tarkastellaan usein rakenteiden vähimmäismittojen sekä kulkureittien helppokulkuisuuden kautta. Liikkumisen esteettömyys on tärkeää kaikille käyttäjäryhmille. Liikuntavammaisille ja erityisesti pyörällisiä apuvälineitä käyttäville rakennetussa luontoympäristössä tulee mahtua liikkumaan mielekkäästi ja turvallisesti. Tämä tarkoittaa riittävän leveitä, kovapintaisia ja loivia kulkuväyliä, joissa liikkuminen on sujuvaa. Lisäksi esimerkiksi käymälöiden, taukopaikkojen ja siltojen tulisi olla suunniteltu myös pyörällisiä apuvälineitä käyttäviä palveleviksi. (Suomen Latu 2022, 10–11.)

Näkövammaisille henkilöille visuaalisen tiedon, kuten opasteiden ja reittikarttojen tulee olla saatavilla tunto- ja kuuloaistin avulla. Tämä tarkoittaa esimerkiksi kokokarttoja, pistekirjoituksella tuotettua tietoa ja ääniopasteita kuten äänimajakoita. (Näkövammaisten liitto 2023.) Äänimajakoiden avulla voidaan kertoa esimerkiksi lähtöpaikan tai käymälän sijainti luontokohteessa (WSP Finland Oy 2024).

Kuuroille ja kuulovammaisille sekä henkilöille, joilla on ymmärtämisen rajoitteita, visuaalisesti saatava tieto on tärkeää. Esteettömässä luontoympäristössä tämä tarkoittaa selkeitä ja johdonmukaisia opasteita, joissa on käytetty helposti luettavaa fonttia, riittävän suurta kirjasinkokoa sekä riittävää värikontrastia. Opasteiden tulisi sijaita helposti havaittavissa kohdissa ja niitä tulisi täydentää havainnollistavilla kuvilla. Kuurojen ja kuulovammaisten on oleellista tietää, mikäli kyseessä on monikäyttöreitti, jossa saa kulkea myös pyörällä. (Federal Ministry for Economic Cooperation and Development 2024.)

5 Rakennetun luontoympäristön esteettömyys

Esteettömän ja saavutettavan luontomatkailun perusedellytyksenä on, että luonto on kaikkien tavoitettavissa (Suomen Paralympiakomitea 2022, 4). Tämä tarkoittaa fyysistä esteettömyyttä luontomatkailukohteilla sekä saavutettavuutta verkkoympäristössä, jolloin jokaisella on mahdollisuus kokea mahdollisimman monipuolisia elämyksiä itsenäisesti (Aaltonen & Ihalainen 2020, 7–12). Esteettömyys ja saavutettavuus hyödyttävät kaikkia, mutta erityisesti siitä hyötyvät liikunta- ja toimintarajoitteiset henkilöt, joille luontoympäristön esteettömyys on edellytys luontoon pääsemiselle (Suomen Paralympiakomitea n.d.).

Liikkumisen esteettömyyden kannalta on tärkeää, että luontoympäristössä pääsee liikkumaan erilaisilla liikkumisen apuvälineillä, kuten pyörätuolilla, rollaattorilla tai sähköpyörätuolilla (Aaltonen & Ihalainen 2020, 49). Tämä edellyttää riittävän leveitä ja tilavia kulkuväyliä (Invalidiliitto n.d.). Näkövammaisen kulkemista helpottavat erityisesti helposti havaittavat opasteet, jotka erottuvat ympäristöstä ja joissa on käytetty riittävän suurta kirjasinkokoa. Myös pistekirjoitus opasteissa sekä kohokartat parantavat heikkonäköisten sekä sokeiden henkilöiden mahdollisuuksia itsenäiseen kulkemiseen. (Näkövammaisten liitto 2023.) Erilaisten luontoympäristöön sijoitettavien äänimajakoiden avulla näkövammaista henkilöä voidaan auttaa löytämään esimerkiksi käymälän tai lähtöpaikan sijainti (Aaltonen & Ihalainen 2020, 39–40). Selkeistä ja helposti havaittavista opasteista hyötyvät myös kuulovammaiset, joille visuaalisuus on merkittävässä roolissa ympäristöstä saatavassa viestinnässä. Liikkumisen ja aistien esteettömyyden lisäksi luontoympäristössä tulisi kiinnittää huomiota myös ymmärtämisen esteettömyyteen. Tämä tarkoittaa monikanavaista ja selkeää viestintää, jossa apuna käytetään kuvia sekä erilaisia symboleja. (Suomen Latu 2022, 10–11.)

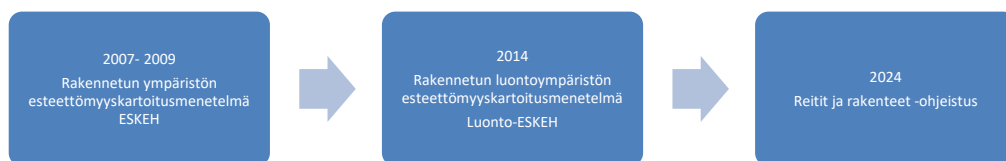
Luontoympäristön esteettömyyttä on mahdollista edistää eri tavoin, mutta luontoympäristöä ei kuitenkaan voi saada täysin esteettömäksi (Suomen Latu 2022, 11). Erilaisia luontoympäristölle sovellettuja ohjeita ja neuvoja seuraamalla esteettömyyttä ja saavutettavuutta luontoympäristössä voi kuitenkin edistää (Ruti & Verhe 2007). Rakennetussa luontoympäristössä esteettömyyttä voidaan edistää luontokohteen rakentamisen jälkeen esteettömyyskartoituksella sekä esteettömyyskuvailulla. Esteettömyyskartoituksen avulla selvitetään luontokohteen esteettömyyden nykytila, kun taas esteettömyyskuvailu tarjoaa mahdolliselle käyttäjälle kokonaiskuvan luontokohteen esteettömyydestä. (Suomen Paralympiakomitea 2024, 6–12.) Tässä luvussa perehdytään luontoympäristön esteettömyyskartoitukseen sekä esteettömyyskuvailuun ja tarkastellaan,

miten videoiden ja kuvien avulla voidaan palvella laajempaa toimintarajoitteisten joukkoa esteettömyyden näkökulmasta.

5.1 Luontokohteiden esteettömyyskartointus

Esteettömyyskartoituksen avulla voidaan arvioida, kuinka hyvin rakennettu ympäristö palvelee erilaisia käyttäjäryhmiä esteettömyyden näkökulmasta (Invalidiliitto n.d.). Esteettömyyskartointuun rakennetussa luontoympäristössä käytetään vuonna 2024 päivitettyä Reitit ja rakenteet -ohjeistusta, joka pohjautuu Invalidiliiton vuonna 2014 kehittämään ja sittemmin vuonna 2019 päivittämään Luonto-ESKEH menetelmään (Suomen Paralympiakomitea 2024, 3–4).

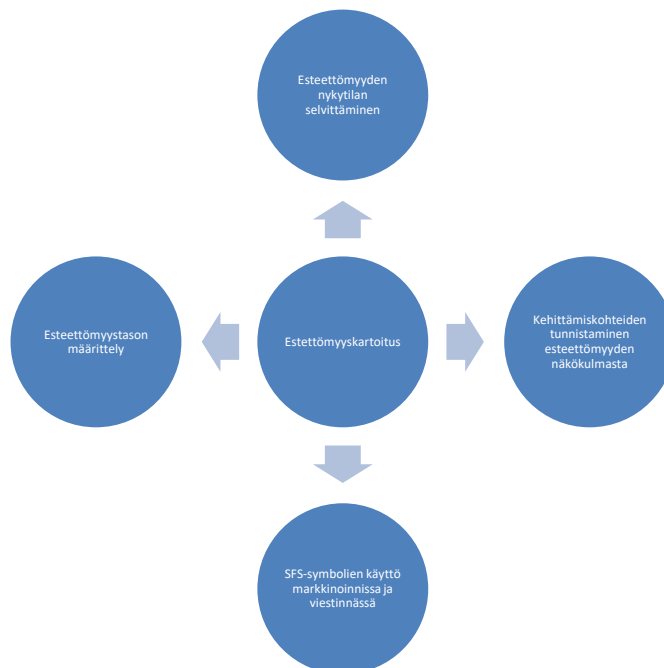
Rakennetun luontoympäristön esteettömyyskartointuun aiemmin käytetty Luonto-ESKEH -menetelmä sekä nykyinen Reitit ja rakenteet -ohjeistus pohjautuvat rakennetun ympäristön ESKEH esteettömyyskartointusmenetelmään (kuvio 4), joka syntyi valtakunnallisen yhteistyöprojektin avulla vuosina 2007–2009 (Invalidiliitto n.d.). ESKEH-kartointusmenetelmä perustuu maankäyttö- ja rakennuslain asettamille velvoitteille rakentamisen ja rakennusten esteettömyyden näkökulmasta. Lisäksi kartointusmenetelmän erillisten kriteerien määrittelyssä hyödynnettiin erilaisia oppaita, joissa esteettömyyttä käsitellään rakennetussa ympäristössä. (Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKE 2019, 5–6.)

Kuvio 4. Rakennetun luontoympäristön esteettömyyskartointusmenetelmän kehittyminen (Invalidiliitto n.d.)

Rakennetun luontoympäristön esteettömyyskartoituksiin haluttiin kehittää oma menetelmänsä, sillä rakennetun luontoympäristön katsottiin poikkeavan huomattavasti muusta rakennetusta ympäristöstä (Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKE 2014, 1). Uusin rakennetun luontoympäristön esteettömyyskartoituksiin käytettävä Reitit ja rakenteet -ohjeistus pitää sisällään 14 luontokohteen esteettömyyttä eri näkökulmista tarkastelevaa tarkastuslomaketta, joiden avulla tarkastellaan esteettömyyden kriteerien ja suositusten täyttymistä luontokohteessa. Kartoituslomakkeiden kysymykset koostuvat olemassa olevista esteettömyysmääräyksistä eli vaatimuksista sekä muista ohjeistuksista eli suosituksista. Maankäyttö- ja rakennuslain esteettömyysmääräyksiä käytetään esteettömyyskartoituksessa vaatimustasoisena ohjeena, vaikka rakennetun ympäristön esteettömyysmääräykset eivät lain mukaan ulotu koskemaan ulkoilualueita tai pieniä retkeilyrakteita. (Suomen Paralympiakomitea 2020, 5–9.)

Esteettömyyskartoituksen avulla selvitetään luontokohteen esteettömyyden nykytila sekä tunnistetaan luontokohteen kehittämiskohteita esteettömyyden näkökulmasta (kuvio 5). Lisäksi esteettömyyskartoituksella luontokohteen esteettömyystaso voidaan luokitella. Esteettömyystason luokittelun jälkeen luontokohteen ylläpitäjän on mahdollista käyttää luontokohteen kuvaamisessa sekä muussa viestinnässä Suomen Standardoimisliiton esteetön ja vaativa esteetön symboleja sen mukaan, kummalle esteettömyydentasolle luontoreitti kuuluu. (Suomen Paralympiakomitea 2020, 5–6.)

Kuvio 5. Esteettömyyskartoituksen tarkoitus (Suomen Paralympiakomitea 2020)

Esteettömien luontokohteiden ylläpitäjät ja muut toimijat voivat hyödyntää Reitit ja rakenteet - ohjeistuksen kartoituslomakkeita oman luontokohteensa kartoittamiseen sekä kehittämiseen. Varsinaiseen esteettömyyskartoitukseen suositellaan kuitenkin käytettäväksi koulututtanutta esteettömyyskartoittajaa. Esteettömyyskartoitus tulisi suorittaa kesäaikaan, ellei kyseessä ole talvikohde. (Suomen Paralympiakomitea 2020, 5–8.) Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKE (2019) kartoitusoppaan mukaisesti esteettömyyskartoitus on ajankohtaista esimerkiksi silloin, kun kohteeseen suunnitellaan muutos- tai kehittämistöitä. Tehty esteettömyyskartoitus auttaa myös tavanomaisten korjaustöiden suunnitelman laatimisessa sekä auttaa tuomaan esiin asioita, joita huolto- ja kunnossapitotöiden lomassa voidaan toteuttaa esteettömyyden parantamiseksi. (Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKE 2019, 7.)

Esteettömyyskartoituksessa kartoittamiseen käytetään kartoituslomakkeiden lisäksi rullamittaa tai digitaalista etäisyysmittaria sekä digitaalista vesivaakaa eli kaltevuusmittaa, joka suositellaan liitettäväksi noin 2 metrin pituiseen lautaan tai muuhun rimaan mittaamistuloksen luotettavuuden parantamiseksi. Näiden lisäksi esteettömyyskartoituksessa hyödynnetään alueen reittikarttaa, maastokarttaa sekä GPS-paikanninta ja kuvaamisvälineitä, kuten puhelinta, kameraa tai 360-kameraa. (Suomen Paralympiakomitea 2020, 9.)

Esteettömyyskartoitus aloitetaan luontokohteesta saatavien ennakkotietojen tarkastelulla, jonka jälkeen esteettömyyskartoitusta siirrytään tekemään maastoon. Luontokohteesta saatavilla olevien ennakkotietojen paikkansapitävyys todennetaan maastossa tehtävän esteettömyyskartoituksen aikana. Luontokohde kartoitetaan vastaamalla kartoituslomakkeiden kysymyksiin havainnoimalla sekä mittaamalla luontokohteella. Vastauksia ja muita huomioita on mahdollista ja suotavaa täydentää lomakkeiden lisätietoihin. Osana esteettömyyskartoitusta kartoitettava kohde sekä erityisesti lisähuomiota tarvitsevat kohdat dokumentoidaan esimerkiksi valokuvin. Lopuksi kerätyn tiedon pohjalta laaditaan kirjallinen raportti, jossa esteettömyyskartoituksen tulokset esitetään mahdollisimman selkeästi kooten myös kehittämistä vaativat asiat. Raportin tarkoituksena on kuvailla kartoitetun kohteen tila, joten kehittämistä vaativiin asioihin ei anneta korjausehdotuksia. (Suomen Paralympiakomitea 2020, 9.)

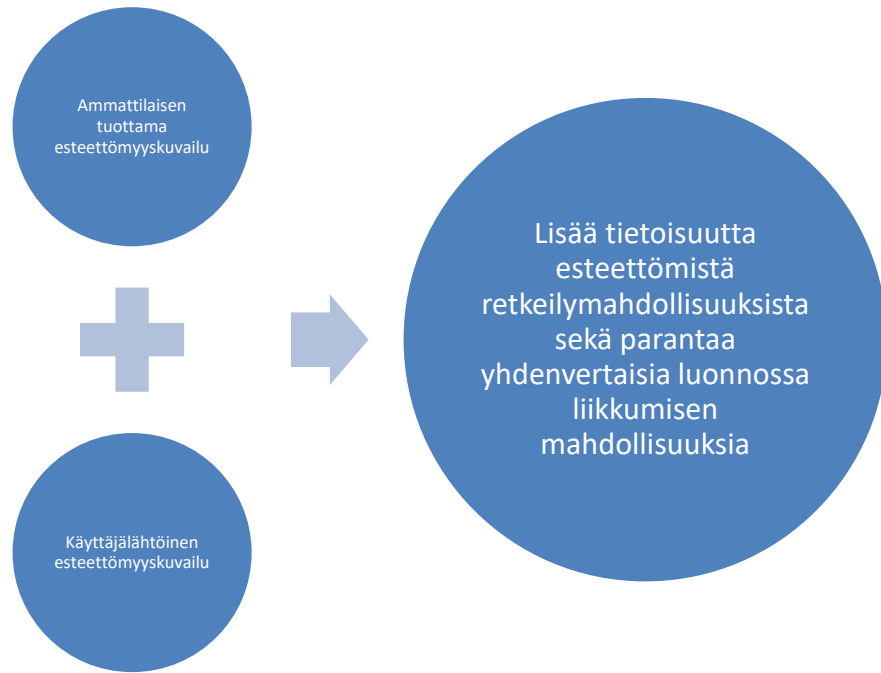
5.2 Esteettömyyskuvailu eli reittikuvaus

Esteettömyyskuvailu kokoaa yhteen kohteen esteettömyyteen liittyviä olennaisia asioita liikkumisen, näkemisen ja ymmärtämisen näkökulmasta. Esimerkiksi esteettömyyskuvailuun voidaan

koota tietoa luontoreitin kaltevuuksista, reitin pintamateriaalista, kulkuväylän leveydestä, opasteiden sijainnista ja muista liikkumiseen, näkemiseen tai ymmärtämiseen vaikuttavista asioista. (Roitto & Saari 2023, 74.) Esteettömyyskuvailun avulla luontokohteen käyttäjälle voidaan tarjota oleellista tietoa luontokohteen esteettömyydestä, jolloin henkilö voi itse arvioida luontokohteen soveltuvuutta omiin tarpeisiinsa (Saari ym. 2020, 9).

Esteettömyyskuvailut madaltavat kynnystä retkelle lähtemiseen sekä parantavat turvallisuutta ja lisäävät yhdenvertaisuutta (Suomen Paralympiakomitea 2024, 12). Esteettömyyskuvailun pohjalta vammaisen tai toimintarajoitteinen henkilö voi helpommin valmistautua tulevaan retkeen esimerkiksi varmistamalla tarvitseeko hän luontoreitille mukaan avustajan vai onko luontoreitillä mahdollista liikkua yksin (Saari ym. 2020, 9). Lisäksi esteettömyyskuvailujen avulla voidaan monipuolistaa Suomen retki- ja luontokohteiden käyttömahdollisuuksia sekä lisätä luontokohteiden valikoimaa vammaisille ja toimintarajoitteisille henkilöille. Esteettömyyskuvailun tekeminen myös vain osin esteettömälle luontokohteelle on hyödyllistä. (Suomen Paralympiakomitea 2024, 12.)

Esteettömyyskuvailuja voidaan toteuttaa kahdella tavalla, ammattilaisen sekä luontoreitillä retkeilevän toimesta. Ammattilaisen toteuttama esteettömyyskuvailu pohjautuu yleensä aiemmin tehtyyn esteettömyyskartoitukseen ja huomioi kaikki esteettömyysnäkökulmat, kun taas käyttäjäkokemuksen pohjalta tehty kuvailu perustuu retkeilijän omiin luontoreitillä tehtyihin havaintoihin. Esimerkkinä käyttäjäkokemuksen pohjalta tehtyihin reittikuvailuihin toimii verkkosivusto retkeipaikka.fi, jonne retkeilijät ovat luoneet reittikuvauksia henkilökohtaisten kokemustensa kautta. Retkeilijän toimesta tehdyssä reittikuvauksessa korostuu retkeilijän omat mahdolliset rajoitteet. Reittikuvauksessa ei siis välttämättä huomioida kaikkia esteettömyyden näkökulmia, mutta oman kokemuksen pohjalta luotu reittikuvaus voi antaa samanlaista rajoitetta kokevalle henkilölle rohkeuden lähteä retkelle vastaavanlaiselle luontoreitille. Molempia esteettömyyskuvailun muotoja tarvitaan (kuvio 6), sillä esteettömyyskuvailujen avulla lisätään tietoa esteettömistä retkeilymahdollisuuksista sekä mahdollisuutta pidentää viipymistä luonnossa. Lisäksi esteettömyyskuvailut parantavat toimintarajoitteisten yhdenvertaisia luonnossa retkeilemisen mahdollisuuksia. (Saari ym. 2020, 9–12.)

Kuvio 6. Erilaisten esteettömyyskuvailujen hyöty (Saari ym. 2020)

Ammattilaisen toteuttama esteettömyyskuvailu pohjautuu yleensä tehtyyn esteettömyyskartoitukseen sekä koottuun esteettömyyskartoitusraporttiin, joka määrää esteettömyyskuvailun etenemistä. Luontoreitti esitellään esteettömyyskuvailussa samassa järjestyksessä kuin kirjallisessa raportissa, jotta tiedot ovat selkeitä ja loogisesti eteneviä. Huomioitavaa on, että esteettömyyskartoitusraportista poiketen, esteettömyyskuvailu eli reittikuvaus kertoo mitä reitillä tai kohteessa jo on, kun taas esteettömyyskartoitusraportti sisältää myös kohteen mahdolliset puutteet. (Saari ym. 2020, 9–11.)

Esteettömyyskuvailua tehdessä on tärkeää tuoda kuvauksessa selkeästi ilmi kulkemista tai muutoin toimimista vaikeuttavat tai niihin liittyvät asiat sekä huomioida eri käyttäjäryhmien tarpeet (Saari ym. 2020, 9). Tämä tarkoittaa esimerkiksi esteettömyyskuvailun jaottelua liikkumisen, kuulemisen, näkemisen ja ymmärtämisen osioihin, jolloin käyttäjän on helpompi arvioida kyseistä luontoreittiä omiin tarpeisiinsa sopivana (Suomen Paralympiakomitea 2024, 14). Kokonaisuudessaan tarkoituksena on tuottaa reittikuvaus, joka palvelee liikkumisen apuvälineitä, kuten pyörätuolia käyttäviä henkilöitä, heikkonäköisiä ja sokeita, huonokuuloisia ja kuuroja sekä henkilöitä, joilla on tarve erityisen selkeille ja helposti ymmärrettäville ohjeille ja opasteille (Saari ym. 2020, 9)

Koska reittikuvausten tavoitteena on tarjota todellinen kokonaiskuva reitin esteettömyydestä, tulee reittikuvauksessa tuoda selkeästi esille reitin keskeiset yksityiskohdat hyödyntäen kartoituksessa mitattuja arvoja, kuten reitin maksimipituus- ja -sivuttaiskaltevuudet, reitin kapein kohta sekä mahdolliset ongelmalliset kohdat, kuten kivikot, juurakot tai pehmeät pinnat. Reitin vaativimmat kohdat tulisi kuvailla selkeästi kertoen, missä kohtaa reittiä ja kuinka laajalle alueelle ne ulottuvat. (Saari ym. 2020, 10–12.)

5.3 Kuvat osana reittikuvausta

Esteettömyyskuvailujen tarkoituksena on tarjota käyttäjälle ennakkoon mahdollisimman selkeää ja kattava kokonaiskuva reitin esteettömyydestä, jolloin käyttäjä voi itse arvioida luontoreitin soveltuvuutta omiin tarpeisiinsa. Esteettömyyskuvailuja laadittaessa on tärkeää huomioida eri käyttäjäryhmien tarpeet. Jäsentelyä voidaan tehdä esimerkiksi liikkumisen, näkemisen, ymmärtämisen sekä kuulemisen näkökulmista. (Saari ym. 2020, 9–10.)

Esteettömyyskuvailun saavutettavuutta voidaan parantaa yhdistämällä tekstimuotoiseen reittikuvaukseen luontoreitistä havainnollistavia valokuvia, jotka täydentävät reittikuvauksessa kuvailtuja asioita (Suomen Paralympiakomitea 2024, 13–15). Visuaalisen sisällön avulla asioita voidaan ilmaista tekstiä helpommin ja viestinnän sanomaa parantaa (Kehitysvammaliitto 2024). Esteettömyyskuvailun yhteydessä käytettäviin kuviin sisällytetään vaihtoehtoinen kuvaus eli ALT-teksti, jonka avulla myös ruudunlukulaitetta käyttävä henkilö näkee kuvan. ALT-tekstin on tärkeää olla ytimekäs, neutraali ja selkeä. Sen avulla näkövammaisen saa henkilö saa saman tiedon kuin näkevä. (Näkövammaisten liitto 2024.)

Vuonna 2021 osana Kajaanin ammattikorkeakoulun ja Suomen Paralympiakomitean kokonaisvaltaisen esteettömän luontomatkailun askelmerkit Kainuussa-hanketta toteutettiin kyselytutkimus luontomatkailusta kiinnostuneille vammaisille ja toimintarajoitteisille henkilöille, johon vastasi 122 henkilöä. Kyselytutkimukseen vastanneista liikuntaesteisistä jopa 60 % piti erittäin tärkeänä ja 26 % tärkeänä kriteerinä luontomatkailukohdetta valitessaan sen, että esteettömästä reitistä löytyvät kattavat reittikuvaukset valokuvineen. Kyselytutkimuksessa kattavien reittikuvausten todettiin olevan lähes yhtä merkittävä kriteeri kohdevalinnassa kuin turvallisuuden, muiden antamien suositusten, aiempien omien kokemusten sekä palveluntarjoajien valmiuksien palvelu erityisryhmiä. (Heikkinen, Järviluoma & Rissanen 2022, 20–22.) Näkö- ja kuulovammaisten osalta

vastausmäärät jäivät kyselytutkimuksessa pieneksi, mutta yleistäen näkövammaisten keskuudessa luontomatkailukohteen valinnassa yhdeksi kriteeriksi nousi esille kuvailutulkkaukset luontokohteiden opastuksessa. Kuulovammaisten keskuudessa tärkeänä kriteerinä puolestaan nähtiin viitotut videot luontokohteiden markkinointimateriaaleissa.

Liikunta- ja toimintarajoitteisten sekä näkö- ja kuulovammaisten lisäksi kuvallisesta viestinnästä hyötyvät erityisesti henkilöt, joilla on rajoitteita vuorovaikutuksessa ja kommunikaatiossa. Esimerkiksi autismikirjolla olevien henkilöiden kommunikaatiota voidaan tukea valokuvien avulla. (Autismiliitto 2024.)

6 Kehittämistyön toteutus

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa esteettömyyskuvailut kahdesta Etelä-Pohjanmaalla sijaitsevasta esteettömästä luontoreitistä Reitit ja rakenteet -ohjeistuksen mukaisesti. Lisäksi kehitystyössä on tarkoitus tuottaa kirjallisten esteettömyyskuvailujen ohella molemmista luontoreiteistä Googlen kartalle syötettävät 360-kuvaukset, jotka ovat kaikkien Google Maps-käyttäjien löydettävissä.

Kehittämistyö toteutetaan Kajaanin ammattikorkeakoulun toiminnallisen opinnäytetyön ohjeistuksen mukaisesti noudattamalla luontokohteen esteettömyyskartoittajan työvaiheita. Kehittämistyö aloitetaan suorittamalla molemmille luontoreiteille maastossa esteettömyyskartoitukset ja kirjoittamalla niiden pohjalta kirjalliset raportit. Tämän jälkeen siirrytään itse esteettömyyskuvailujen kirjoittamiseen, esteettömyyskuvailukarttojen tekemiseen sekä 360-kuvausten tuottamiseen. 360-kuvaukset ladataan kaikkien saataville Google Maps -palveluun ja esteettömyyskuvailut esteettömyyskuvailukarttoineen toimitetaan arvioitavaksi kolmelle rakennetun luontoympäristön esteettömyyteen erikoistuneelle henkilölle. Lopuksi saatujen palautteiden pohjalta esteettömyyskuvailuja ja esteettömyyskuvailukarttoja täydennettiin olennaisilta osin.

6.1 Lähtötilanne ja valitut esteettömät luontoreitit

Kehittämistyön suunnitteluvaihe alkoi alkuvuodesta 2025, jolloin opinnäytetyölle lähdettiin yhdessä toimeksiantajan kanssa asettamaan tavoitteita sekä rajaamaan opinnäytetyön aihetta sen laajuuteen sopivaksi. Kehittämistyöhön valittiin esteettömyyskuvailut toteutettavaksi kahdesta maakunnan alueella sijaitsevasta esteettömästä luontoreitistä, joista kummastakaan ei ole tuotettu esteettömyyskuvailua aikaisemmin. Valitut esteettömät luontoreitit edustavat keskeistä sijaintia maakunnassa sekä ovat fyysisesti helposti niin matkailijoiden kuin paikallisten asukkaidenkin saavutettavissa.

Kehitystyöhön valittiin Seinäjoella sijaitseva Jouppilanvuoren esteetön Elämysliikuntareitti sekä Alavudella Tuurissa sijaitseva Teeren kieppi. Jouppilanvuoren esteetön Elämysliikuntareitti on 1,8 kilometrin pituinen ympyräreitti, jonka varrella on useita erilaisia elämyskohteita (kuva 7). Reitti kiertää Jouppilanvuoren laen tuntumassa monipuolisissa metsä- ja kalliomaastoissa. (Elämysliikunta.fi n.d.a.) Reitti valmistui vuosien 2005–2007 LifeIT Oyj sekä EpTEK ry toimesta ja reittiä yl-

läpittää tänä päivänä Suomen Ladun alajärjestönä toimiva Lakeuden Elämysliikunta ry (Elämysliikunta.fi n.d.b.). Vajaan kahden kilometrin pituiselle Jouppilanvuoren esteettömälle Elämysliikuntareitille on mahdollista lähteä myös toiselta lähtöpaikalta, jolloin reitin kokonaispituudeksi tulee 4,2 kilometriä. Tässä kehittämistyössä on kuitenkin huomioitu vain alkuperäinen 1,8 kilometrin ympyräreitti retkeilyrakenteineen.

Kuva 7. Jouppilanvuoren esteetön Elämysliikuntareitti (Parkkonen 2024)

Teeren kieppi on 2,5 kilometrin pituinen esteetön ympyräreitti, joka sijaitsee Tuurissa Alavudella (kuva 8). Kangasmetsän suojissa kulkeva reitti avattiin vuonna 2022 ja sen varrella sijaitsee laavu. (Tuuri Resorts n.d.) Teeren kieppi on osa Alavuden, Kuortaneen, Soinin, Ähtärin ja Alajärven Lehtimäen alueilla sijaitsevaa Kuuden tähden reitistöaluetta (Kuuden tähden reitistö n.d.). Teeren kiepin toteutukseen on saatu julkista Leader-rahoitusta (Maaseutuverkosto n.d.).

Kuva 8. Teeren kiepin luontopolku (Parkkonen 2025)

Teeren kiepin reittisymbolina toimii musta teeri. Reitin varrella mielikuvituksellisen Tarmo Teeren elämään pääsee tutustumaan kahdeksan luontotaulun avulla, joissa luontoaiheisia leikkejä lapsille. Kaikille avoin Teeren kieppi kiertää Tuuri Resortsin alueella, joten luontopolku palvelee myös matkailijoita. (Tuuri Resorts n.d.)

6.2 Työvaiheet

Tämän kehittämistyön toteutusta voidaan kuvata toimintatutkimuksen spiraalimallilla. Ennen kehittämistyön suunnitteluvaihetta ongelmaksi havaittiin esteettömyyskuvailujen puute Etelä-Pohjanmaan esteettömillä luontoreiteillä. Spiraalimallin ensimmäinen askelma eli suunnitteluvaihe käynnistyi teoriaosuuden kirjoittamisella, jonka ohella suoritettiin luontokohteen esteettömyyskartoittajan opintoja toisessa oppilaitoksessa. Teoriaosuuden aikana hahmottuivat myös kehittämistyön tutkimuskysymykset, viitekehys ja ymmärrys esteettömyyden arviointikriteereistä sekä käyttäjäryhmien tarpeista rakennetussa luontoympäristössä. Kehittämistyön suunnitteluvaihetta voidaan kuvata spiraalimallin mukaisesti myös toimenpidesuunnitelman tekemisenä, jonka pohjalta kehittämistyön ongelmaa eli esteettömyyskuvailujen puutetta lähdetään korjaamaan.

Kehittämistyön suunnitteluvaihe antoi hyvät lähtökohdat lähteä toteuttamaan opinnäytetyön varsinaista kehittämistyötä, joka alkoi luontoreittien esteettömyyskartoituksella. Tätä vaihetta

voidaan kuvata spiraalimallin toisella askelmalla eli toimintavaiheella. Esteettömyyskartoitukset toteutettiin maastossa opinnäytetyöhön valituilla luontoreiteillä Reitit ja rakenteet -kartoituslomakkeiden mukaisesti. Työvälineinä lomakkeiden ja havainnoinnin lisäksi toimivat rullamitta, viivoitin sekä digitaalinen vesivaaka, joka oli kiinnitettynä noin 2 metrin pituiseen siivousvarteen mittaamistulosten laadun varmistamiseksi. Esteettömyyskartoitusten aikana havaintoja maastossa kuvattiin puhelimella sekä järjestelmäkameralla. Mustavalkoiset kuvat auttoivat havainnoimaan tummuuskontrastien riittävyyttä rakenteissa sekä opasteissa (kuva 9). Esteettömyyskartoituksessa saadut mittaustulokset kirjattiin paperillisille esteettömyyskartoituslomakkeille ja havainnoinnit saneltiin puhelimen muistiinpanoihin.

Kuva 9. Kuva puukatoksesta ja käymälästä (Parkkonen 2025)

Esteettömyyskartoituksissa kerätyt tiedot ja havainnot koottiin Wordin avulla kirjallisiksi raportteiksi, joiden avulla voidaan kuvailla luontoreittien tämänhetkistä tilaa esteettömyyden näkökulmasta. Koska esteettömyyskartoituksen pohjalta tehdyssä esteettömyyskuvailussa on tärkeää määrittellä, onko reitti vaativuusluokitukseltaan esteetön vai vaativa esteetön (Suomen Paralympiakomitea 2024, 12), varmistettiin reittien vaativuusluokitus vielä erikseen esteettömyysasiantuntija Petri Rissaselta esteettömyyskartoituksissa luontoreiteillä havaittujen ristiriitojen vuoksi.

Kirjallisten raporttien pohjalta lähdettiin toteuttamaan käyttäjäystävällisiä esteettömyyskuvailuja (liite 1) molemmista luontoreiteistä kuvailemalla, millaisia ominaisuuksia luontoreiteillä on esteettömyyden näkökulmasta. Esteettömyyskuvailuissa reitit ikään kuin kuljettiin alusta loppuun

kuvailen maaston sekä rakennelmien ominaisuuksia, kuten pituus- ja leveysasteita ja vapaan kulkuväylän leveyksiä. Esteettömyyskuvailuissa huomioitiin liikuntarajoitteiset henkilöt, kuurot ja kuulovammaiset, näkövammaiset henkilöt sekä kehitysvammaiset henkilöt nostamalla alaotsikoihin kullekin ryhmälle erillisiä huomioita esteettömyyskuvailujen lisäksi heidän vammansa ja toimintarajoitteensa näkökulmasta. Esimerkiksi kuulovammaisten kohdalla nostettiin esille, onko luontoreitiltä tuotettu viittomalla ennakkomateriaalia ja onko luontoreitillä pyöräliikennettä. Näkövammaisten henkilöiden kohdalla tarkasteltiin luontoreittien rakenteiden tummuus- ja värikontrasteja sekä pistekirjoituksen ja äänitiedostojen saatavuutta. Kehitysvammaisten henkilöiden kohdalla luontoreittejä tarkasteltiin erityisesti eksymisen mahdollisuuksien näkökulmasta.

Esteettömyyskuvailujen koostamisen aikana lähdettiin etsimään esteettömiä luontomatkailupalveluita tarvitsevia henkilöitä Seinäjoen ja Alavuden alueelta. Etsiminen suoritettiin Facebookissa sekä Instagramissa omalla käyttäjätilillä, joissa on seuraajina tuhansia alueella asuvia luonnossa liikkumisesta kiinnostuneita henkilöitä. Tämän lisäksi sopivia henkilöitä haettiin Rammat Retkeilijät -yhteisön avustuksella heidän sosiaalisen median kanavillaan. Sopivia henkilöitä pyydettiin lukemaan vähintään yksi esteettömyyskuvailu, retkeilemään kyseisellä reitillä ja antamaan palautetta siitä, miten esteettömyyskuvailu vastasi heidän näkökulmastansa retkeilyä reittiä. Kehittämistyön loppuvaiheilla toisen työhön valitun reitin ylläpitäjän pyynnöstä kyseistä reittiä koskeva esteettömyyskuvailu päätettiin olla sisällyttämättä opinnäytetyön lopulliseen tuotokseen. Tämän vuoksi mukaan saatu testihenkilö arvioi esteettömyyskuvailua Teeren kiepillä. Testihenkilön avulla kehittämistyön onnistumista pyrittiin arvioimaan käyttäjälähtöisestä näkökulmasta.

Valmiiden esteettömyyskuvailujen rinnalle toisesta kehittämistyöhön valitusta reitistä toteutettiin esteettömyyskuvailukartta (liite 2), joka esittää visuaalisessa muodossa reitin tärkeimmät kohdat esteettömyyden näkökulmasta. Esteettömyyskuvailukartan pohjana käytettiin Outdooractiven karttapohjaa, jolle Teeren kiepin reitti oli valmiiksi piirretty. Kartta ladattiin jpg-muotoisena tietokoneelle ja Canvan avulla kartalle merkittiin symbolien sekä lyhyiden tekstien avulla reitin merkittävimmät kohdat esteettömyyden näkökulmasta.

Valmiit esteettömyyskuvailut sekä esteettömyyskuvailukartta toimitettiin kolmelle rakennetun luontoympäristön esteettömyyteen erikoistuneelle henkilölle, jotka kommentoivat ja antoivat palautetta esteettömyyskuvailuista. Annettu palaute kohdistui pääasiassa valittuihin sanamuotoihin sekä esteettömyystietojen tarkentamiseen ja lisäämiseen. Lisäksi esteettömyyskuvailuja ja esteettömyyskuvailukarttaa arvioitiin luontokohteen esteettömyyskartoittajan opintojen luennoilla, jossa paikalla oli rakennetun luontoympäristön esteettömyyteen erikoistuneen henkilön lisäksi kymmenkunta alalle erikoistuvaa opiskelijaa.

Erityisesti esteettömyyskuvailujen kirjoittamisen vaihe vaati spiraalimallin mukaista havainnointia, tarkastelua ja kehittämistä. Esimerkkejä esteettömyyskuvailuista haettiin Arctic Lakelandin verkkosivuilta, jonne on tuotettu monipuolisesti esteettömyystietoa Kainuun alueen esteettömistä luontokohteista. Saatujen palautteiden avulla esteettömyyskuvailuja paranneltiin, kunnes kehittämisen tarvetta ei enää nähty.

Esteettömyyskuvailujen jälkeen kehittämistyön lopussa molemmista luontoreiteistä käytiin kuvaamassa 360-videot Insta360 X4 -kameran avulla (liite 3). Kuvauspäiviksi valittiin pilviset päivät, jotka eivät kuitenkaan täysin toteutuneet sääennusteiden muuttuessa. Kuvaamista varten 360-kamera kiinnitettiin metrin pituisen kuvausvarren päähän ja luontoreitti kuljettiin läpi kuvaten sekä tallentaen GPS-jälkeä 360-kameran avulla. Kuvaamisen jälkeen videoista leikattiin alku ja loppu tietokoneella Insta360 studion avulla, jotta kuvaajan naama ei näkyisi lopullisessa Google kartalle vietävässä materiaalissa.

Videot syötettiin Google-kartan Street View -katunäkymäpalveluun Google Street view -palvelun avulla, joka lähettää videot Googlen hyväksyttäväksi. Videot hyväksyttiin Googlen kartalle muutamana päivänä kuluessa, jossa ne ovat Google-kartan käyttäjien saatavilla missä päin maailmaa tahansa. Suurien 360-videotiedostojen käsittely ja lataaminen oli hidasta ja videoiden saattaminen Google Street view -palveluun vei lopulta useamman päivän.

6.3 Google Street View 360-reittikuvaus

Googlen omistama Google Street View -näkyvä antaa käyttäjälle mahdollisuuden tutustua katunäkymässä erilaisiin nähtävyyksiin ja maamerkkeihin ympäri maailman. Sen lisäksi, että Google itse kuvaa ja tallentaa katunäkymiä, voi käyttäjä ladata kuvaamiaan 360-näkymiä Google Maps -kartalle kaikkien käyttäjien nähtäville. (Google n.d.) Kuvaaminen on suositeltavaa toteuttaa pilvisellä säällä ja kävellen kuvatessa on suositeltavaa käyttää asetuksia, joissa kamera tallentaa yhden kuvan sekunnissa eli 1 FPS. Kuvaamisen yhteydessä tulee tallentaa GPS-tietoa niin, ettei GPS-tiedostoon tallennettaviin aikaleimoihin jää yli viiden sekunnin taukoja. (Google n.d.)

Opinnäytetyössä hyödynnettiin Google Street View 360-kuvausta täydentämään kirjallista esteettömyyskuvailua. Kuvaukset toteutettiin Insta360 X4 -kameralla kulkemalla luontoreitit kamera kuvausvarren päähän kiinnitettynä. Kuvausten jälkeen videomateriaalit käsiteltiin Insta360 studion avulla ja syötettiin Google Street View studion kautta Google Maps-kartalle, jossa ne ovat kaikkien käyttäjien löydettävissä.

6.4 Opinnäytetyön onnistumisen arviointi

Kehittämistyössä onnistuttiin tuottamaan uutta esteettömyystietoa kahdesta Etelä-Pohjanmaan alueen esteettömästä luontoreitistä. Vaikka toisesta kehittämistyöhön valitusta luontoreitistä tuotettu materiaali päätettiin olla sisällyttämättä opinnäytetyön lopulliseen tuotokseen, vastaa yhdestä luontoreitistä tuotettu esteettömyystieto opinnäytetyöhön asetettuun tavoitteeseen.

Teeren kiepistä tuotettua esteettömyyskuvailua sekä esteettömyyskuvailukarttaa arvioitiin rakennetun luontoympäristön esteettömyyden ammattilaisten toimesta. Saatu palaute oli positiiivista ja korjausehdotuksia annettiin lähinnä käytetyistä termeistä sekä numeraalisten tietojen osittaisesta puuttumisesta kirjallisesta esteettömyyskuvailusta. Esteettömyyskuvailukartan selkeydestä kiiteltiin ja sen todettiin selkeyttävän kirjallista esteettömyyskuvailua hyvin. Saatujen palautteiden pohjalta kirjallista esteettömyyskuvailua korjattiin sekä täydennettiin lisäämällä siihen enemmän luontoreitin pituus- ja leveyskaltevuuksia sekä rakenteiden, kuten istuinten istuin- korkeuksia.

Mukaan saatu pyörätuolilla kulkeva testihenkilö avustajansa kanssa arvioi esteettömyyskuvailun toteutumista luontoreitillä oman kokemuksensa perusteella. Testihenkilö tutustui luontoreittiin esteettömyyskuvailun kautta ja retkeili sen jälkeen luontoreitin. Testihenkilö totesi esteettömyyskuvailun vastaavan hyvin todellisuutta maastossa ja palautteen lopussa todettiin, että vastaavien esteettömyyskuvailujen perusteella pyörätuolin kanssa uskaltaisi lähteä useammin retkelle.

Koska kehittämistyön lopputuotoksessa on mukana vain yksi reitti, opinnäytetyö ei palvele toimeksiantajaa juurikaan. Kehittämistyössä tuotettu materiaali toimii kuitenkin hyvänä pohjana tulevaisuuden hankkeille, kun esteettömyyttä ja saavutettavuutta Etelä-Pohjanmaan luontokohdeilla lähdetään edistämään.

7 Pohdinta

Kehittämistehtävän tavoitteena oli lisätä esteettömien luontokohteiden saavutettavuutta Etelä-Pohjanmaalla tarjoten konkreettista ennakkotietoa luontoreittien esteettömyydestä eri käyttäjäryhmille, kuten liikunta- ja toimintarajoitteisille sekä vammaisille henkilöille ja lisäksi ikäihmisille, lapsiperheille sekä muille esteettömyystietoa tarvitseville. Tavoitteen saavuttaminen edellytti tutkimuskysymyksiin perehtymistä, joiden avulla syvennyttiin ymmärtämään loppukäyttäjien tarpeita sekä rakenteellisia vaatimuksia rakennetussa luontoympäristössä esteettömyyden näkökulmasta. Kehittämistyön tekemisessä tukena toimivat toisessa oppilaitoksessa samaan aikaan suoritettut luontokohteen esteettömyyskartoittajan opinnot, jotka syvensivät ammattitaitoa ja osaamista onnistuneiden esteettömyyskartoitusten sekä esteettömyyskuvailujen toteuttamisessa.

Vaikka opinnäytetyön tiimoilta julkaistiin esteettömyystietoa vain yhdestä maakunnan esteettömästä luontoreitistä, opinnäytetyölle asetettu tavoite toteutui. Kehittämistyössä onnistuttiin tuottamaan uutta esteettömyystietoa ja Googlen katunäkymäpalvelun hyödyntäminen tarjosi maakunnallemme uuden innovaation esteettömyystiedon tarjoamisen suhteen rakennetussa luontoympäristössä. Etelä-Pohjanmaan alueen esteettömistä luontokohteista ei ole aikaisemmin tuotettu niin sanottua visuaalista reittikuvausta Googlen kartalle.

Kehittämistyön tarve perustui havaintoon esteettömyystiedon puutteellisuudesta eteläpohjalaisilla luontokohteilla. Vaikka viime vuosien aikana retkeilykohteista saatava ennakkotieto on lisääntynyt maakunnassa huomattavasti, ovat esteettömät luontokohteet jääneet huomiotta. Ajantasaisen esteettömyystiedon saaminen on liikunta- ja toimintarajoitteisille sekä vammaisille henkilöille jopa edellytys luontoon pääsemiselle. Lisäksi esteettömiä palveluita tarvitsevien määrä kasvaa väestön ikääntyessä. Esteettömyydestä luontokohteilla hyötyvät myös lapsiperheet ja monet muut käyttäjäryhmät.

Kehittämistyölle raamit antoivat Reitit- ja rakenteet -ohjeistus, jonka mukaan luontoreitit käytiin esteettömyyskartoittamassa. Ohjeistus antaa selkeät kriteerit esteettömälle luontoreitille mitattavien muotojen muodossa, mutta esteettömyyskartoittajan vastuulla on mittauksien ja tehtyjen havaintojen oikeellisuus. Esteettömyyskartoittamisessa haastetta antoivatkin oma ylianalyysi tehtyjen havaintojen aikana; milloin jokin niin sanottu poikkeama on vielä hyväksyttävissä ja milloin se muodostaa esteen esteettömälle kulkemiselle. Kokemus esteettömyyskartoittamisessa harjaannuttaisi silmää näihin tilanteisiin. Kehittämistyön aikana pääsin huomaamaan alan am-

mattilaisten välisiä eroja esteettömyyden tulkinnessa. Samaa asiaa kysyttäessä useammalta ammattilaiselta, vaihtelivat vastaukset hieman jokaisen oman näkemyksen mukaan. Toiset nojautuivat tarkasti Reitit ja rakenteet -ohjeistuksen kriteereihin, toisille kriteerit näyttäytyivät hieman löyhempinä. Tämä loi osaltaan haastetta erityisesti esteettömyysluokittelun tekemisessä sekä loi kysymysmerkkejä siitä, miten paljon esteettömyys luontoreiteillä vaihtelee ihan vain tekijän näkemyksen mukaan. Toisaalta oma kehittämistyöni tähtäsi esteettömyyskuvailuun, jossa tarkoituksena on vain kuvailla luontokohteen esteettömyyden tila käyttäjälähtöisesti eikä antaa arvioita siitä, pääseekö tietyn vamman tai toimintarajoitteen omaava henkilö siellä kulkemaan.

Kehittämistehtävän aikana oma ammattitaito ja osaaminen rakennetun luontoympäristön esteettömyyden suhteen kasvoi roimasti. Pääsin toteuttamaan teoriassa opiskeltuja asioita käytännössä ja opin tarkastelemaan rakennettua luontoympäristöä erityisesti liikunta- ja toimintarajoitteisten näkökulmasta. Kehittämistehtävä auttoi osaltaan myös ymmärtämään, miten heikot lähtökohdat retkeilemiseen esteettömyyttä tarvitsevilla on. Retkeilykohteista saatavilla olevat esteettömyystiedot ovat koko Suomen mittakaavassa hatarat eikä monestakaan retkikohteesta ole saatavilla edes niin sanottua perinteistä reittikuvausta. Lisäksi pääsin huomaamaan, ettei esteettömäksi luokiteltu reitti ole välttämättä todellisuudessa esteetön. Tämä voi osaltaan lisätä esteettömyyttä tarvitsevien epävarmuutta luottaa ennakkotietoihin luontokohteesta ja vaikeuttaa entisestään luontoon pääsemistä.

Kehittämistyön todellisen onnistuneisuuden mittari tulee selville ajan mittaan työssä tuotettujen esteettömyystietojen hyödyntämisessä toimeksiantajan toimesta sekä erityisesti siinä, miten itse käyttäjäryhmät kokevat hyötynsä esteettömyyskuvailusta. Kuten onnistumisen arvioinnissa todettiin, kehittämistyön lopputuotos ei juurikaan palvele toimeksiantajan nykyhetkeä, mutta luo hyvän pohjan esteettömien luontoreittien kehittämiseksi maakunnassa. Tulevaisuudessa kehitysmahdollisuutena on laajentaa esteettömyyskuvailuja sekä visuaalisia reittikuvauksia yhä useammalle eteläpohjalaiselle luontoreitille, mikä parantaisi esteettömyyttä tarvitsevien retkeilymahdollisuuksia maakunnassa.

Lähteet

Aaltonen, A & Ihalainen, N. (2020). Yhdenvertaisuutta luontomatkailuun. Esteettömien ja saavutettavien luontomatkailupalveluiden suunnitteluopas. Lahti: LAB-ammattikorkeakoulu. Saatavilla 26.4.2025 <https://www.visitfinland.fi/4a80bb/globalassets/julkaisut/visit-finland/tutkimukset/2020/yhdenvertaisuutta-luontomatkailuun.pdf>

Airaksinen, T., Kostamo, P. & Vilkkä, H. (2022). Kirjoita itsesi asiantuntijaksi – Opas toiminnalliseen oppinäytetyöhön. Helsinki: Art House Oy.

Ala-Renko, K. (2024). Etelä-Pohjanmaan matkailua markkinoidaan jatkossa Seinäjoen alueena – ”Lakeutta ei löydy kartalta”. Yle Uutiset. Saatavilla 12.5.2025 <https://yle.fi/a/74-20128027>

Autismiliitto. (2024). Kommunikaation tukeminen. Saatavilla 6.5.2025 <https://autismiliitto.fi/autismi/toimintakyky/sosiaalisen-kanssakaymisen-erityispiirteet/kommunikaation-tukeminen/>

CDC. (2025). Disability and Health Overview. Saatavilla 17.5.2025. <https://www.cdc.gov/disability-and-health/about/index.html>

Federal Ministry for Economic Cooperation and Development. (2024). Inclusive nature tourism trails for the deaf, disabled and blind - A guide for municipalities in the MENA region. Saatavilla 18.5.2025 <https://www.connective-cities.net/en/media-centre/publications/publications-details/inclusive-nature-tourism-trails-for-the-deaf-disabled-and-blind>

Frami. (2025). Frami D. Saatavilla 17.5.2025 <https://frami.fi/toimitilat/talot/frami-d/>

Frami. (N.d.). Yhteisö. Saatavilla 12.5.2025 <https://frami.fi/yhteiso/>

Frami. (2025). Yhteystiedot. Saatavilla 12.5.2025 <https://frami.fi/yhteystiedot/>

Google. (N.d.). Street View. Saatavilla 9.5.2025 <https://www.google.com/streetview/>

Google. (N.d.). Tips for capturing 360 videos for Street View. Saatavilla 10.5.2025 <https://support.google.com/maps>

Heikkinen, A., Järviluoma, J. & Rissanen P. (2022). Esteetön matka Kainuun luontoon - Kyselytutkimus vammaisille ja toimintarajoitteisille. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. <https://www.theseus.fi/handle/10024/747053>

Helsingin kaupunki. (N.d.a). Lammassaaren esteetön lankkupolku 2,4 km. Saatavilla 20.5.2025 <https://www.hel.fi/fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/ulkoilu-puistot-ja-luontokohteet/ulkoilualueet/pornaistenniemi-ja-lammassaari/lammassaaren-esteeton-lankkupolku-24-km>

Helsingin kaupunki. (N.d.b). Lammassaaren esteetön lintulava. Saatavilla 20.5.2025 <https://www.hel.fi/fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/ulkoilu-puistot-ja-luontokohteet/ulkoilualueet/pornaistenniemi-ja-lammassaari/lammassaaren-esteeton-lintulava>

Helsinki Partners. (N.d.). Lammassaari. Saatavilla 20.5.2025 <https://www.myhelsinki.fi/fi/places/lammassaari-2/>

Ihmisoikeusliitto. (N.d.). YK:n vammaisyleissopimus. Saatavilla 26.4.2025 <https://www.ihmisoi-keuskeskus.fi/vammaisten-henkiloiden-oikeudet/yk-n-vammaisyleissopimus/>

Into Seinäjoki. (N.d.a). Koko maakunta yhteisen matkailubrändin alle. Saatavilla 26.4.2025 <https://intoseinajoki.fi/uutiset/koko-maakunta-yhteisen-matkailubrändin-alle/>

Into Seinäjoki. (N.d.b.). Palvelut yrityksille. Saatavilla 12.5.2025 <https://intoseinajoki.fi/palvelut-yrityksille/>

Invalidiliitto. (N.d.). ESKEH-kartoitusmenetelmä. Saatavilla 30.4.2025 <https://www.invalidiliitto.fi/esteettomyys/invalidiliiton-esteettomyystyo/eskeh-kartoitusmenetelma>

Invalidiliitto. (N.d.a.). Esteettömyys. Saatavilla 26.4.2025 <https://www.invalidiliitto.fi/esteettomyys>

Invalidiliitto. (N.d.b.). Esteeton.fi. Saatavilla 27.4.2025 <https://www.invalidiliitto.fi/esteetonfi>

Invalidiliitto. (2019). Liikkumisen apuvälinepalvelut – Invalidiliiton selvitys käyttäjien kokemuk-
sista. <https://www.invalidiliitto.fi/sites/default/files/2019-11/Apuv%C3%A4linekysely%20Invalidiliitto%202019.pdf>

Invalidiliitto. (N.d.). Luontoreittien esteettömyyskartoitus. Saatavilla 27.4.2025 <https://www.invalidiliitto.fi/luontoreittien-esteettomyyskartoitus>

Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKE. (2019). Esteettömyyskartoitusopas. Saatavilla 27.4.2025 <https://drive.google.com/file/d/1498DMnSPbcBhVXk4LJUbP7qwsu59kITW/view>

Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKE. (2014). Luonto-ESKEH – Opas kartoittajille. Saatavilla 27.4.2025 <https://www.invalidiliitto.fi/sites/default/files/2021-10/Luonto-ESKEH%2C%20opas%20kartoittajalle.pdf>

Järviluoma, J. (2006). Turistin luonto: Tutkimus luonnon merkityksestä matkailun vetovoimatekijänä neljässä Lapin matkailukeskuksessa. Acta Universitatis Lapponiensin 96. Saatavilla 18.5.2025 <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/61742>

Kallinen, Timo & Kinnunen, Taina (2021). Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Saatavilla 17.5.2025 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus/>

Kehitysvammaliitto. (2024). Eurooppalainen standardi EN 301 549. Saatavilla 26.4.2025 <https://papunet.net/saavutettavuus/lait-ja-standardit/eurooppalainen-standardi-en-301-549/>

Kehitysvammaliitto. (N.d.). Kehitysvammaisuus. Saatavilla 17.5.2025 <https://www.kehitysvammaliitto.fi/kehitysvammaisuus/>

Kehitysvammaliitto. (N.d.). Selkokieli. Saatavilla 17.5.2025 <https://www.kehitysvammaliitto.fi/selkokieli/>

Kehitysvammaliitto. (2024). Selkokuva. Saatavilla 5.5.2025 <https://selkokeskus.fi/selkokieli/selkokuva/>

Kilpelä, N. (2019). Esteetön rakennus ja ympäristö. Helsinki: Rakennustieto Oy. Saatavilla 26.4.2025 https://ym.fi/documents/1410903/38439968/Esteeton-rakennus-ja-ymparisto-EA70FE2A_FF14_4FC8_96B6_AE6B32F89BB7-144306.pdf

Kuntaliitto. (N.d.). Mitä on saavutettavuus, mitä sillä saavutetaan ja ketkä siitä hyötyvät?. Saatavilla 27.4.2025 <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/saavutettavuusopas/2-mita-on-saavutettavuus>

Kuuden tähden reitistö. (N.d.). Kuuden tähden reitistö kuntoon ja tunnetuksi hankevoimin. Saatavilla 27.4.2025 <https://www.kuudentahdenreitisto.fi/info.html>

Kuuloliitto. (N.d.b.). Kuulo. Saatavilla 17.5.2025 <https://www.kuuloliitto.fi/kuulo/>

Kuuloliitto. (N.d.a.) Kuulovammat. Saatavilla 17.5.2025 <https://www.kuuloliitto.fi/kuulovammat/>

Lakeuden Elämysliikunta. (N.d.b.). Elämysliikuntaan liittyvät hankkeet. Saatavilla 27.4.2025 <https://elamysliikunta.fi/hankkeet/>

Lakeuden Elämysliikunta. (N.d.a.). Jouppilanvuoren esteetön Elämysliikuntareitti. Saatavilla 27.4.2025 <https://elamysliikunta.fi/jouppilanvuoren-esteeton-elamysliikuntareitti/>

Lehtniemi, C. (2021). Kurjenrahkan vuosi. Saatavilla 19.5.2025 <https://www.kuvailutulkkaus.com/blogi/2021/10/1/kurjenrahkan-vuosi>

Lehtniemi, C. (N.d.). Luonnon kuvailutulkkaus. Saatavilla 20.5.2025 <https://www.kuvailutulkkaus.com/luonto>

LibGuides. (2025). Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas 2.0. Saatavilla 5.5.2025 <https://libguides.diak.fi/>

Liikenne- ja viestintävirasto. (2025). Digipalvelulain vaatimukset toimijoille. Saatavilla 26.4.2025 <https://saavutettavuusvaatimukset.fi/fi/digipalvelulain-vaatimukset/digipalvelulain-vaatimukset-toimijoille>

Liikenne- ja viestintävirasto. (2025). Muutokset digipalvelulakiin. Saatavilla 26.4.2025 <https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/fi/digipalvelulain-vaatimukset/muutokset-digipalvelulakiin>

Liikenne- ja viestintävirasto. (2024). Tietoa saavutettavuudesta. Saatavilla 26.4.2025 <https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/fi/yleista-saavutettavuudesta/tietoa-saavutettavuudesta#75996-1>

Liikenne- ja viestintävirasto. (2025). Videoiden ja äänilähetysten saavutettavuus. Saatavilla 18.5.2025 <https://saavutettavuusvaatimukset.fi/fi/digipalvelulain-vaatimukset/videoiden-ja-aa-nilahetysten-saavutettavuus>

L 132/1999. Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/5. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/1999/132>

L 132/1999. Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/117. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/1999/132>

Maaseutuverkosto. (N.d.). Teeren kieppi – luontopolku. Saatavilla 27.4.2025 <https://maaseutuverkosto.fi/hankkeet/teeren-kieppi-luontopolku/?lang=fi>

Metsähallitus. (N.d.). Esteettömyys luontokohteilla. Saatavilla 27.4.2025 <https://www.luontoon.fi/fi/artikkelit/esteettomyys-luontokohteilla>

Metsähallitus. (N.d.) Karpalopolku – Luontoon.fi. Saatavilla 19.5.2025 <https://www.luontoon.fi/fi>

Moilanen, S. (2021). Lammassaaren esteettömät pitkospuut, Helsinki. Saatavilla 20.5.2025 <https://www.outdooractive.fi/fi/route/retkeily/suomi/lammassaaren-esteettoemaet-pitkospuut-helsinki/55826724/>

National Confederation of Disabled People NCDP. (2019). Guidebook for Accessible Nature Trail – Design Guidelines and Evaluation System. Saatavilla 18.5.2025 https://accessible-eu-centre.ec.europa.eu/content-corner/digital-library/guidebook-accessible-nature-trails-design-guidelines-and-evaluation-system_en

Neuvonen, M., Lankia, T., Kangas, K., Koivula, J., Nieminen, M., Sepponen, A.-M., Store, R. & Tyrväinen, L. (2022). Luonnon virkistyskäyttö 2020. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 41/2022. Luonnonvarakeskus. Helsinki. Saatavilla 29.4.2025 https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/551856/luke-luobio_41_2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Näkövammaisten liitto. (2025). Esteettömyys. Saatavilla 18.5.2025 <https://www.nakovammaistenliitto.fi/fi/esteettomyys>

Näkövammaisten liitto. (2025). Näkövammaisuus. Saatavilla 17.5.2025 <https://www.nakovammaistenliitto.fi/fi/nakovammaisuus>

Näkövammaisten liitto. (2020). Näkövammaisuuden ilmeneminen. Saatavilla 17.5.2025 <https://www.nakovammaistenliitto.fi/fi/nakovammaisuuden-ilmeneminen>

Näkövammaisten liitto. (2023). Opasteet, kohokyltit ja kohokartat. Saatavilla 29.4.2025 <https://www.nakovammaistenliitto.fi/fi/opasteet-kohokyltit-ja-kohokartat>

Näkövammaisten liitto. (2024). Saavutettavuus sosiaalisessa mediassa. Saatavilla 6.5.2025 <https://www.nakovammaistenliitto.fi/fi/saavutettavuus-sosiaalisessa-mediassa>

Näkövammaisten liitto. (2024). Yleiset silmäsairaudet. Saatavilla 17.5.2025 <https://www.nakovammaistenliitto.fi/fi/yleiset-silmasairaudet>

Pallas-Yllästunturin kansallispuisto. (2023). Ylläksen huipulle gondoli hissillä, vaativa esteetön reitti. Saatavilla 20.5.2025 <https://www.outdooractive.fi/fi/route/luontopolut-ja-teemareitit/yllaes/yllaesken-huipulle-gondoli-hissilla-vaativa-esteeton-reitti/43523077/>

Paths for All. (2023). Outdoor Accessibility Guidance – Supporting inclusive outdoor access in the UK. Saatavilla 18.5.2025 https://accessible-eu-centre.ec.europa.eu/content-corner/digital-library/outdoor-accessibility-guidance_en

Respecta. (n.d.). Liikkumisen apuvälineet. Saatavilla 17.5.2025 <https://www.respecta.fi/>

Roitto, R. & Saari, A. (2023). Kaikille avoin liikunta kunnissa. Liikuntatieteellisen seuran tutkimuksia ja selvityksiä nro 24. Turenki: Hansaprint. Saatavilla 6.5.2025 https://www.lts.fi/media/lts_julkaisut/lts_selvityksia/kaikille-avoin-liikunta-kunnissa.pdf

Ruti, M. & Verhe, I. (2007). Esteetön luontoliikunta. Opetusministeriön liikuntapaikkajulkaisu no 93. Tampere: Rakennustieto Oy.

Räsänen, P., Röksä, I., Parviainen, J., Halonen, K. & Rissanen P. (2021). Inklusiivisen matkailun opas. Saatavilla 17.5.2025 https://www.businessfinland.fi/4af114/globalassets/julkaisut/visit-finland/tutkimukset/2021/inklusiivisen_matkailun_opas-2021.pdf

Saari, A., Hätönen, J., Kajala, L., Lakkasuo, T., Rissanen, P., Parviainen, J., Piipponen, N. & Siira, H. (2020). Luontokohteiden esteettömyyden kartoittaminen ja kuvailu. Esteetön eräpolku -hankkeen raportti. Suomen Paralympiakomitea. Saatavilla 27.4.2025 <https://www.paralympia.fi/images/tiedostot/erapolku/erapolkuraportti.pdf>

Saavutettavuuskirjasto Celia. (2025). WCAG. Saatavilla 27.4.2025. <https://www.saavutettavasti.fi/verkkosaltojen-saavutettavuus/wcag/>

Salonen, K. (2013). Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön – Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulu. Tampere: Juvenes Print Oy. Saatavilla 12.5.2025 <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-216-373-8>

Scandinavian Outdoor. (2025). Kesäkuun retkikohde — Esteettömät polut odottavat löytäjiään-Karpalopolku – Esteetön seikkailu Kurjenrahkan kansallispuistossa. Saatavilla 20.5.2025 <https://scandinavianoutdoor.fi/livet-utomhus/kesakuun-retkikohde-esteettomat-polut-odottavat-loytajiaan/>

Suomen Latu. (2022). Opas ulkoilutapahtumien järjestäjille soveltavaan toimintaan. Saatavilla 29.4.2025 <https://www.suomenlatu.fi/media/opas-ulkoilutapahtumien-jarjestajille-soveltavaan-toimintaan-julkaistava.pdf>

Suomen Paralympiakomitea (N.d.). Luontoliikunnan palveluntarjoajille - Tukea esteettömien luontopalveluiden ja -tapahtumien kehittämiseen. Saatavilla 29.4.2025 <https://www.paralympia.fi/fi/105/luontoliikunnan-palveluntarjoajille#miksi-esteettomat-luontoliikunta-retkeily-ja-matkailumahdollisuudet-ovat-tarkeita922>

Suomen Paralympiakomitea. (N.d.). Lähde luontoon. Saatavilla 20.5.2025 <https://www.paraurheilu.fi/fi/12/lahde-luontoon>

Suomen Paralympiakomitea. (2024). Reitit ja rakenteet – Ohjeet esteettömyyskartoituksiin ja esteettömyyden kuvailuun. Saatavilla 26.4.2025 https://www.paralympia.fi/uploaded/attachments/reitit_ja_rakenteet_web.pdf

L 731/1999. Suomen perustuslaki 11.6.1999/6. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1999/731>

Suomen YK-liitto. (2015). YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista ja sopimuksen valinnainen pöytäkirja. Somero: Sälekarin Kirjapaino Oy. Saatavilla 26.4.2025 https://www.ykliitto.fi/sites/www.ykliitto.fi/files/vammaisten_oikeudet_2016_net.pdf

Sosiaali- ja terveysministeriö. (N.d.). Esteettömyysdirektiivi. Saatavilla 26.4.2025 <https://stm.fi/esteettomyysdirektiivi>

Toikko, T & Rantanen, T. (2009). Tutkimuksellinen kehittämistoiminta – Näkökulmia kehittämissprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampereen yliopisto Oy – Juvenes Print.

Tuuri Resorts. (N.d.). Teeren kieppi – luontopolku. Saatavilla 27.4.2025 <https://www.tuurireorts.fi/teerenkieppi>

Työ- ja elinkeinoministeriö. (2022). Suomen matkailustrategia 2022–2028 ja toimenpiteet 2022–2023. Saatavilla 26.4.2025 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164279/TEM_2022_51.pdf?sequence=1&isAllowed=y

USDA Forest Service. (2013). Forest Service Outdoor Recreation Accessibility Guidelines (FSORAG). Saatavilla 18.5.2025 <https://www.fs.usda.gov/recreation/programs/accessibility/>

USDA Forest Service. (2015). Forest Service Trail Accessibility Guidelines (FSTAG). Saatavilla 18.5.2025 <https://www.fs.usda.gov/sites/default/files/FSTAG-Pocket-Guide.pdf>

L 675/2023. Vammaispalvelulaki 1.1.2025/1. <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/2023/675>

Vilkka, H. (2021). Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Visit Finland. (N.d.). Luontomatkailu. Saatavilla 18.5.2025 <https://www.visitfinland.fi/liiketoiminnan-kehittaminen/tuotekehitysteemat/luontomatkailu>

Visit Finland. (2020). Yhdenvertaisuutta luontomatkailuun – Esteettömien ja saavutettavien luontomatkailupalveluiden suunnitteluopas. Saatavilla 27.4.2025 <https://www.visitfinland.fi/4a80bb/globalassets/julkaisut/visit-finland/tutkimukset/2020/yhdenvertaisuutta-luontomatkailuun.pdf>

Visit Seinäjoki Region. (N.d.). Saatavilla 26.4.2025 <https://visitseinajokiregion.fi/etusivu/yhteystiedot/>

Visit Ylläs. (N.d.). Esteetön Ylläs. Saatavilla 20.5.2025 <https://yllas.fi/aktiviteetit/esteeton-yllas/>

L 1325 / 2014. Yhdenvertaisuuslaki 1.1.2015/8. <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/2014/1325>

Williams, A. (2020). Physical disability and rehabilitation sourcebook. Detroit: Omnigraphics, Incorporated.

WSP Finland Oy. (2024). Äänimerkit. Saatavilla 18.5.2025 <https://www.sujuva.info/aanimerkit/>

Teeren Kieppi, Tuuri, Alavus

Esteettömyyskuvailu
17.5.2025

Reitin nimi: Teeren kieppi

Reitin pituus: 2,5 kilometriä (rengasreitti)

Vaativuus: Vaativa esteetön

Reittimerkinnät: Reitti on merkitty maastoon opasteviitoin. Opasviitojen korkeus maasta on enimmillään 1,9 metriä. Opasviitoissa kirjasinkoko on 10 senttimetriä.

Lähtöpaikka: Riihontie 301, 63610 Alavus

Lähtöpaikan PI-koordinaatit: P 62° 35,850' ja I 23° 48,479'

Saapuminen ja pysäköinti

Reitti alkaa autotien varresta osoitteesta Riihontie 301, 63610. Pysäköintiä ei ole opastettu Alavuden tieltä, mutta Tuuri Resorts -majoituspaikan tienvarsikylyt opastavat myös reitin lähtöpaikalle. Riihontien varrella tien sivussa on opastettu pysäköintialue ja opasteet reitille. Pysäköintialueella ei ole merkittyjä esteettömiä pysäköintipaikkoja. Sama pysäköintialue toimii myös saattoliikenteelle. Saattoliikenteelle ei ole erikseen osoitettuja pysähtymispaikkoja.

Pysäköintialue on tasainen ja pinnaltaan tiivistettyä kivituhkaa. Reitti alkaa pysäköintialuetta vastapäätä, jossa on opasteet reitille. Lähtöpisteessä on reitin opastaulu ja kartta.

Liikuntavammaiset henkilöt

Reitti luokitellaan esteettömäksi reitiksi. Reitti on rengasreitti, jonka suositeltu kulkusuunta on vastapäivään. Reitin varrella on taukopaikka, jossa on kotamallinen laavu, puukatos ja käymälä. Taukopaikan ympäristö on esteetön. Kulkuaukon leveys laavun sisälle on 80 senttimetriä. Taukopaikan käymälälle johtaa 1 metrin levyinen ritilämallinen luiska, jonka pituuskaltevuus on enimmillään 23 prosenttia. Luiskan pituus on 2,4 metriä.

Reitin risteyksissä on opasviitat, mutta ei reittimerkkejä. Reitin varrella sijaitsee luontotauluja, joiden avulla pääsee tutustumaan kuvitteellisen Tarmo-teeren elämään. Luontotaulujen korkeus maasta on enimmillään 1 metri. Luontotaulujen pienin kirjasinkoko on 1 senttimetri.

Teeren Kieppi, Tuuri, Alavus

Esteettömyyskuvailu
17.5.2025

Kuvan ALT: Puinen opasviitta ja sen alapuolella luontotaulu Teeren kiepin reitin varrella. Puinen opasviitta sisältää suomen- ja englanninkieliset opastekstit sekä havainnollistavia symboleja. Opasviitan alla on värillinen luontotaulu, jossa on piirroksuvia ja tekstiä lintujen pesinnästä. Taustalla näkyy havumetsää ja kivikkoista polkua.

Reitin kulku-ura on ensimmäiset 1,7 kilometriä kivituhka- ja sorapintainen ja vähintään 2 metriä leveä. Reitin loppuosuudella 0,8 kilometriä pintamateriaali on sepeliä, jonka raekoko on yli 8 millimetriä. Pyörällisten apuvälineiden käyttäjille suositellaan isopyöräistä apuvälinettä. Pyörätuolia käyttävälle suositellaan nokkapyörän käyttöä.

Reitin varrella on kaksi 50 metrin pituista ylämäkeä, joissa pituuskaltevuus on enimmillään yhdeksän prosenttia. Pyörätuolia käyttävälle suositellaan mukaan avustaja.

Tasainen reitti on selkeästi muusta ympäristöstä erottuva.

Esteettömyyskuvailu

Reitti alkaa Riihontien varresta pysäköintialueen vastapäätä, jossa on opastekyltit reitille. 50 metrin päässä kulku-uran oikeassa reunassa tulee vastaan reitin opastekartta sekä infotaulu. Infotaulun korkeus maasta on 1,3 metriä. Infotaulun pienin kirjasinkoko on 4 millimetriä.

Teeren Kieppi, Tuuri, Alavus

Esteettömyyskuvailu
17.5.2025

Kuvan ALT: Reitin alussa oleva suuri valkoinen opaskartta, infotaulu ja kiello-opasteet. Vieressä on kolme punakeltaista kiello-opastetta, jotka kieltävät ratsastamisen ja moottoriajoneuvot reitillä sekä tupakoinnin. Infotaulun vieressä reitin kulku-ura on leveä, sorapintainen ja kulkee havupuumetsän halki.

Reitti kulkee pääosin havupuuvaltaisen kangasmetsän ympäröimänä, pellon viertä sekä lammen rannassa. Ensimmäiset 500 metriä ennen taukopaikkaa, reitin kulku-uralla pituuskaltevuus on enimmillään kuusi prosenttia ja sivuttaiskaltevuus kaksi prosenttia. Taukopaikan jälkeen kuljetaan 50 metrin pituinen alamäki, joka kaartaa vasemmalle. Mäessä pituuskaltevuus on enimmillään seitsemän prosenttia ja sivuttaiskaltevuus neljä prosenttia. Alamäen jälkeen kulku-uran oikeasta laidasta haarautuu 50 metrin pituinen lankkupolku, jonka päässä on penkki. Lankkupolulla vapaa kulkuleveys on 1,5 metriä ja lankkupolun molemmin puolin kulkevat käsijohteet 90 senttimetrin korkeudessa. Lankkupolun pituus- ja sivuttaiskaltevuus on enimmillään viisi prosenttia. Lankkupolulla ei ole suojareunaa. Lankkupolun päässä on kääntymispaikka, jossa vapaata tilaa on pituus- ja leveysuunnassa 2,5 metriä.

Lankkupolun jälkeen 100 metrin päässä pääreitillä varrella kulku-ura on oikeasta reunasta sortunut 1,5 metrin pituudelta. Vasemmassa reunassa vapaa kulkuleveys on 1,5 metriä.

Teeren Kieppi, Tuuri, Alavus

Esteettömyyskuvailu
17.5.2025

Kuvan ALT: Kangasmetsässä kulkevan reitin kulku-ura oikeassa reunassa on sortunut 1,5 metrin matkalta.

150 metrin päässä tulee risteys, jota edeltää 50 metrin pituinen ylämäki ja 50 metrin pituinen alamäki. Ylämäessä pituuskaltevuus on enimmillään kahdeksan prosenttia. Alamäessä pituuskaltevuus on enimmillään yhdeksän prosenttia. Risteyksessä on opaskyltti, josta pääreitti kaartuu oikealle. Risteyksestä vasemmalle haarautuu oikotie, jonka pituus on 350 metriä. Oikotietä pitkin pääsee palaamaan takaisin jo kuljetulle reittisuudelle, josta matkaa lähtöpaikalle on 350 metriä. Oikotien vapaa kulkuleveys on vähintään 1,5 metriä. Oikoreitillä kulku-ura on pääasiassa sepeliä, jonka raekoko on 50 millimetriä.

Teeren Kieppi, Tuuri, Alavus

Esteettömyyskuvailu
17.5.2025

Kuvan ALT: Kulku-urien risteys, jossa pääreitti haarautuu oikealle ja oikotie vasemmalle. Risteyksen keskellä on opasviitta. Reitin ympärillä taustalla tiheää havumetsää.

Pääreitillä jatkettaessa 600 metrin päässä tulee autotien ylitys, jonka jälkeen reitin loppuosuus 800 metrin matkalta on sepeliä. Sepelin raekoko on yli kahdeksan millimetriä. Pyörällisten apuvälineiden käyttäjille suositellaan isopyöräistä apuvälinettä. Pyörätuolia käyttävälle suositellaan nokkapyörän käyttöä. Reitin loppuosuudella pituus- ja sivuttaiskaltevuus on enimmillään yhdeksän prosenttia.

Reitin loppuosuus on mahdollista kiertää kulkemalla samaa reittiä takaisin lähtöpaikalle. Reitin loppuosuus on mahdollista kiertää myös kulkemalla Riihontien reunaan pitkin 500 metriä reitin lähtöpaikalle. Riihontiellä kuljetaan myös autoilla. Tie on tasainen ja kovapintainen. Tien kulkuleveys on 3 metriä.

Taukopaikka ja muut rakenteet

500 metrin päässä lähtöpaikasta pääreitin varrella sijaitsee taukopaikka, jossa on kotamallinen laavu, puukatos sekä käymälä. Taukopaikalla ei ole säännöllistä puuhoiltoa, joten käyttäjät tuovat mukanaan omat polttopuut. Taukopaikan ympäristö on tasainen ja kovapintainen. Tulentekopaikka sijaitsee laavun sisällä, jonne vapaa kulkuleveys on 80 senttimetriä. Laavun sisäpuolella maa on kova ja tasainen, mutta viettää kohti laavun oikeaa reunaa. Suurin sivuttaiskaltevuus laavun sisällä on kymmenen prosenttia. Maa laavun sisällä on osin kalliota ja osin kivituhkaa. Laavun

Teeren Kieppi, Tuuri, Alavus

Esteettömyyskuvailu
17.5.2025

seinustaa kiertävät kiinteät penkit, joiden istuinsyvyys on 40 senttimetriä. Apuvälineellä pääsee kulkemaan laavun edustalle lähelle tulentekopaikkaa.

Kuvan ALT: *Mustanvärinen kotamallinen laavu, jonka takana näkyy käymälä. Laavun edusta on tasainen ja kivituhkapintainen. Laavun sisällä keskellä on kivinen tulipaikka, jonka ympärillä on kulkutilaa 80 senttimetriä. Laavun sisäpuolta reunustavat puiset penkit.*

Taukopaikan puukatos sijaitsee laavun takana. Puukatokselle kulkemista vaikeuttaa käymälälle johtava luiska, joka sijaitsee puukatoksen edessä. Puukatoksen ja käymälän luiskan välillä kulkuleveys on 1,2 metriä.

Puukatoksen vieressä olevalle käymälälle johtaa 1 metrin levyinen ritilämallinen luiska, jonka pituuskaltevuus on enimmillään 23 prosenttia. Luiskan pituus on 2,4 metriä. Luiskan yläpäässä ei ole tasannetta. Käymälän oven leveys on 95 senttimetriä. Ovesa ei ole lankavedintä. Käymälän istuin on käymälän takaseinälle ja istuimen oikealla puolella on ylös nostettava tukikahva. Istuimen molemmin puolin vapaata tilaa on 30 senttimetriä. Vapaan tilan syvyys ja leveys istuimen edessä on 1,4 metriä. Käymälän valaistus tulee kahden ikkunan kautta, jolloin sää ja vuorokauden aika vaikuttavat valon määrään.

Teeren Kieppi, Tuuri, Alavus

Esteettömyyskuvailu
17.5.2025

Reitillä on kaksi tien ylitystä.

Kehitysvammaiset henkilöt

Ei esteetön.

Huomioitavaa reitin yleisen esteettömyyskuvauksen lisäksi:

Reitiltä ei ole tuotettu selkokielillä olevaa ennakkomateriaalia.

Reitillä on kaksi tien ylitystä.

